

”Siirtyisitkö hieman...”

Isänä neuvolapalveluissa

Siivet -projekti

Heidi Seppänen ja Anneli Ylikärppä

Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö
Lapset ja nuoret
Sosionomi (AMK)

KEMI 2013

ALKUSANAT

Haluamme kiittää Kemin Siivet –projektissa työskenteleviä Sinikka Himolaa ja Merja Halttusta, jotka tilasivat meiltä tämän mielenkiintoisen ja ajankohtaisen isä-aiheisen opinnäytetyön. Erityiskiitokset annamme haastattelemillemme kahdeksalle isälle, jotka hienoilla ajatuksillaan ja ideoillaan mahdollistivat työmme onnistumisen. Kiitokset ansaitsevat myös muut henkilöt, jotka tutustuttivat meidät Kemin neuvolapalveluihin. Viimeisenä, mutta ei vähäisimpänä, haluamme antaa kiitokset kotijoukoille, jotka jaksoivat tukea tässä välillä haasteellisellakin opinnäytetyöpolullamme.

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU, Sosiaali- ja terveysala

Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyön tekijät:	Seppänen Heidi ja Ylikärppä Anneli
Opinnäytetyön nimi:	”Siirtyisitkö hieman...” Isänä neuvolapalveluissa
Sivuja (joista liitesivuja):	65 (9)
Päiväys:	toukokuu 2013
Opinnäytetyön ohjaajat:	Halttunen Sari ja Vinkki Kaisu
<p>Opinnäytetyössämme halusimme selvittää, miten isät kokevat tänä päivänä isyytensä perheessä ja neuvolapalveluissa. Tavoitteenamme oli saada isiltä ideoita, joiden avulla työntekijät voisivat kehittää neuvolapalveluita ja käytännön työtä. Opinnäytetyömme tilaajana toimi Länsi-Pohjan alueen Siivet-projekti.</p> <p>Opinnäytetyömme teoria-osassa käymme läpi isyyttä ja isän roolia perheessä sekä parisuhteessa. Tuomme myös esille neuvolan ja perhevalmennuksen keskeisimmät asiiasällöt. Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen. Aineistonhankintametodina käytimme teemahaastattelua. Haastattelimme kahdeksaa kemiläistä isää keväällä 2013. Aineistomme analysoitiin sisällönanalyysin avulla.</p> <p>Opinnäytetyössämme tuli esille, että tämän päivän isät osallistuvat aktiivisesti lapsen hoitoon ja arkeen. Myös raskauden seurantaan, perhevalmennukseen ja lastenneuvolakäynneille isät ottavat osaa. Isät kokevat neuvolapalveluiden tarjonnan vaihtelevasti. Saatujen palveluiden lisäksi isät näkevät niissä myös kehittämisen tarpeita. Isien kokema huomiointi neuvolapalveluissa ei ole yksiselitteistä, toiset kokevat tullessa huomioiduksi, kun taas toiset kokevat jäävänsä huomiotta. Tähän vaikuttaa isän oman aktiivisuuden ohella työntekijän asenne, sekä äidin rooli. Tänä päivänä neuvolapalvelut koetaan suurimmaksi osaksi vielä äiti- ja lapsikeskeisiksi.</p> <p>Isät toivoivat, että isyyden näkökulmaa tuotaisiin enemmän esille neuvolapalveluissa, näin he kokisivat olevansa tasavertaisia vanhempia. Neuvolapalveluilta odotettiin enemmän tukea isyyteen niin raskausaikana kuin heti lapsen syntymän jälkeen. Myös parisuhteen muutokseen haluttiin tukea. Isät toivoivat lisäksi mahdollisuutta isäneuvolatoiminnalle sekä isäryhmille.</p>	
Asiasanat: isyys, parisuhde, vanhemmuus, neuvola, perhevalmennus, kehittäminen, terveydenhoitaja	

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Social

Degree programme:	Social services
Authors:	Seppänen Heidi and Ylikärppä Anneli
Thesis title:	”Would you move a little bit...” As a father in child health clinic
Pages (of which appendixes):	65 (9)
Date:	May 2013
Thesis instructors:	Halttunen Sari and Vinkki Kaisu
<p>In our thesis we wanted to find out how fathers in these days experience their fatherhood in the family and in child health clinic. Our aim was to get from fathers ideas with which the workers could develop child health clinic and practical work. The subscriber of our thesis was Siivet-project in Länsi-Pohja area.</p> <p>In the theory part of our thesis we go through fatherhood and father's role in the family and in intimate relationship. Also, we bring out the most central contents of child health clinic and family training. Our thesis is qualitative. The data collection method was theme interview. We interviewed eight fathers from Kemi in spring 2013. Our data was analyzed by content analysis.</p> <p>Our thesis shows that fathers of today participate actively in child care and everyday life. Fathers also participate in pregnancy monitoring, family training and child health clinic visits. Fathers experience child health clinic supply in different ways. In addition to received services fathers see also development needs in them. The attention fathers experience in child health clinic is not unambiguous, some others experience to be paid attention to, others experience the lack of attention. The father's own activity, the worker's attitude as well as the mother's role have an impact on this. Today the child health clinic is still experienced mostly as mother and child centered.</p> <p>The fathers hoped that fatherhood perspective would be brought out more in child health clinic, so that they would experience to be equal parents. Child health clinic was expected to be more supportive for fatherhood during pregnancy, as well as right after the child is born. Support was also wanted for intimate relationship changes. In addition, fathers hoped for one child health clinic visit for father and child and father groups.</p>	
<p>Key words: fatherhood, intimate relationship, parenthood, child health clinic, family training, development, public health nurse</p>	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	4
SISÄLLYS	5
1 JOHDANTO	7
2 ISYYYS	9
2.1 Isyyden roolin muutokset	9
2.2 Hoivaisä ja jaettu vanhemmuus	10
2.3 Isän merkitys perheeseen ja parisuhteeseen	12
2.4 Isän merkitys lapselle	13
3 PERHEVALMENNUS	16
3.1 Perhevalmennuksen historia	16
3.2 Neuvolatoiminnan tehtävät ja perhevalmennuksen tavoitteet	17
3.3 Perhevalmennuksen toteuttaminen	18
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	22
4.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset	22
4.2 Metodologiset lähtökohdat	22
4.3 Tutkimusmenetelmä	25
4.4 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	27
4.5 Eettisyys ja luotettavuus	29
5 ISIEN AJATUKSIA ISYYDESTÄ	31
5.1 ”Isältähän se roolimalli on tullut”	31
5.2 ”Välillä tuli hyviä tunteita ja välillä, että mitä tästä tulee.”	33
5.3 ”Parhaani mukaan yritin auttaa.”	34
5.4 ”Siinä on pieni ihminen, joka tarvii mua ”	36
5.5 ”Haluan olla mukava, rento isä.”	37
5.6 ”Parisuhde on muuttunut niin hyvässä kuin pahassa.”	40
5.7 ”Perusasiat pitää olla kunnossa.”	41
6 ISIEN AJATUKSIA NEUVOLAPALVELUISTA	44
6.1. ”Neuvolapolitiikka on hyvin estrogeenin hajuista.”	44
6.2 ”Pitää puhua koko ajan molemmille.”	45
6.3 ”Pitää olla molempien juttu.”	47

6.4 ”Faktatietoa”	49
6.5 ”Ois toinen isä, joka voisi oman kokemuksen kautta opastaa.”.....	53
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	57
8 POHDINTA	59
LÄHTEET.....	62
LIITTEET	66

1 JOHDANTO

Tuleva isä oli kertonut kaverilleen menevänsä ensimmäistä kertaa perhevalmennukseen. Kaveri oli jälkikäteen tiedustellut, mitä perhevalmennuksessa oli tulevalta isältä kysytty. ”Siirtyisitkö hieman...”, oli isä vastannut. Vaikkakin esimerkkitapaus on yksittäinen ja hyvin provosoiva, on se silti jonkun isän kohdalla ollut todellinen. Haluamme opinnäytetyössämme tuoda esiin perhevalmennuksen ja neuvolatoiminnan kehittämiskohteita isien näkökulmasta. Kysymme siis suoraan isiltä, mitä toiveita heillä on näiden palveluiden osalta. Tulevatko he kuulluksi? Kohdistuvatko kysymykset isille?

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvata isyyttä ja isien roolia perheissä sekä parisuhteissa. Haluamme nostaa esille isien huomiointia neuvola- ja perhevalmennustoiminnassa sekä tasa-arvoista kohtelua äidin ja isän välillä. Erityisesti korostamme isien omia kokemuksia ja toiveita neuvolapalveluiden kehittämisessä.

Tavoitteena on löytää isien ajatusten kautta tietoa ja ideoita, joita voidaan hyödyntää isien parissa työskenneltäessä. Tavoite on saadun tiedon avulla pyrkiä kehittämään neuvolapalveluita isiä palvelevammiksi. Tavoitteena on löytää konkreettisia toimintamalleja, kuinka työntekijät voisivat vaikuttaa isien tyytyväisyyteen asiakkaana. Toivoisimme, että löytämistämme ideoista olisi hyötyä käytännön työssä.

Opinnäytetyömme on Länsi-Pohjan Siivet – projektin tilaustyö. Siivet – projekti on aloittanut toimintansa Kemissä, Turvapoijun tiloissa, elokuussa 2012. Projektin tavoitteena on vahvistaa pariskuntien ja perheiden omia siipiä elämän muutoksissa. Tavoitteena on edistää alueen lapsiperheiden hyvinvointia ja turvata lapsen turvallinen ja ehjä kasvu. Projektin työntekijöinä toimivat projektipäällikkö Sinikka Himola ja projektityöntekijä Merja Halttunen. He toivoivat opinnäytetyömme käsittelevän isien kokemuksia isyydestä ja neuvolapalveluista. Toivomuksena oli myös saada kehittämisideoita alueen perhevalmennukseen.

Isät yhä enenevässä määrin osallistuvat lastensa hoitoon ja kasvatukseen. He näyttävät enemmän tunteitaan ja ymmärtävät oman läsnäolonsa tärkeyden lastensa kehitykselle. Isien aktiivisuus luo hyvinvointia niin lapsille kuin myös koko perheelle. Yhteiskunnallisesti tämä tulisi ottaa huomioon tärkeänä voimavarana.

Nykyään yhä enemmän on alettu kiinnittämään huomiota isien tarpeisiin ja toiveisiin. 1990 – luvun jälkipuoliskolla on ryhdytty tutkimaan enemmän isien tuen tarvetta ja saantia neuvolatoiminnan yhteydessä. Isiin ja isyyteen kohdistuva tutkimustraditio on siis Suomessa melko lyhyt. Tutkimuksia analysoitaessa on todettu, että isien kokemuksia ja käsityksiä lapsen odotusajalta ja syntymästä sekä lapsen syntymän jälkeen on tutkittu enemmän äitien kautta kuin isiltä itseltään. Naiset ovat korostaneet miehen tuen tärkeyttä raskausaikana ja synnytyksen jälkeen. He ovat myös ilmaisseet, että perhevalmennuksessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota isyyteen ja miehen ja naisen väliseen suhteeseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 13, 16-17.)

Isyyttä sivuavaa tutkimustyötä on tehty viime vuosina Suomessa yhä enemmän. Opinnäytetyössämme viittaamme mm. Paajanen 2006, Mesiäislehto-Soukka 2005 ja Kaila-Behm 1997 -tutkimuksiin, joissa tutkitaan isyyttä perheellisyyksen yhteydessä. Myös Sosiaali- ja terveysministeriö on linjannut isien ja isyyden tukemista 1990 -luvun loppupuolelta alkaen. Vuosina 1998–1999 ministeriön johdolla toimi isätoimikunta, minkä tavoitteena oli koota yhteen ja viedä eteenpäin toimenpiteitä isän aseman tukemiseksi. Neuvoloiden käyttöön tarkoitettuja isyyttä tukevia julkaisuja ovat mm. Lastenneuvolaopas (STM 2004a), PERHE – hanke (STM 2008b), Isä neuvolassa (Säävälä ym. 2001) ja Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa (STM 2008:24). Isän merkitystä ja erilaisia isänä olemisen tapoja ovat tutkineet mm. Jouko Huttunen, Jari Sinkkonen ja Ilana Aalto.

Opinnäytetyömme on laadullinen tapaustutkimus. Aineisto sisältää kahdeksan isän haastattelut, jotka kerättiin teemahaastattelun avulla. Aineistoa on tutkittu sisällönanalyttisellä tutkimusotteella. Tutkielmamme rakentuu siten, että luvut kaksi ja kolme pitävät sisällään teoreettista viitekehystä isyydestä ja neuvolapalveluista. Luvussa neljä kerromme opinnäytetyön metodologisen osuuden. Luvut viisi ja kuusi sisältävät työn tulokset eli isien kokemukset ja ajatukset isyydestä ja neuvolapalveluista. Näissä luvuissa myös pohdimme saatuja tuloksia ja tuemme esille tulleita asioita teorian tiedolla. Luku seitsemän ja kahdeksan pitää sisällään johtopäätöksiä, pohdintaa ja jatkokysymyksiä.

2 ISYYYS

2.1 Isyyden roolin muutokset

Stereotyyppinen mielikuvamme “vanhan ajan” isästä, joka on jäykkä ja etäinen, juontaa juurensa 1800 -luvun lopun, sekä 1900 -luvun alun isäkuvaan. Työläisisä- sekä porvari-isä edustivat miestyyppejä, jonka tehtävänä oli kasvattaa ja kurittaa lasta, muttei hoitaa ja huolehtia. (Jämsä & Kalliomaa & Rotkirch 2010, 7-8.) Aina 1900 -luvulle asti isän asema oli autoritääriäinen. Lainsäädäntö tuki sekä patriarkaalista, että isävaltaista kasvatusta, isällä oli myös yksin oikeus tehdä päätöksiä lastensa tulevaisuudesta. (Huttunen 2001, 72). Isän asema lasten pääasiallisena holhoojana, sekä miehen rooli vaimonsa edusmiehenä purettiin vasta vuoden 1929 avioliittolaissa (Aalto & Mykkänen 2010, 20).

1900 -luvun puoltaväliä leimasivat sodan kokemukset. Sodassa koetut menetykset, jälleenrakentamisen kovat ajat, sekä rintamalla vietetty aika jättivät jälkensä. Isät olivat monissa perheissä sodan arpeuttamia niin henkisesti kuin fyysisestikin. Sodan jälkeinen perinteisen isän malli oli pitkään vallitseva. Perinteinen isä oli etäinen, tilanteita hallitsevaksi, jopa kova. Isän tärkeyttä korostettiin poikalapsen ja isompien lasten sukupuoli-identiteetin, sekä sosiaalisen ja moraalisen kehityksen kannalta. Isättömyyden uhkana olivat myös riippuvuus, passiivisuus, epäsosialisuus sekä nukkumis- ja syömishäiriöt. (Aalto & Mykkänen 2010, 23-28; Hirvonen 2011, 191.)

1900 -luvun puolenvälin jälkeen isän rooli alkoi muuttua perheen kurinpitäjäksi ja leiväntuojaksi, avustavan isän rooliin. Avustava isä osallistui enemmän kotitöihin, lasten hoitoon ja kasvatukseen. Tämä ei suinkaan ollut mieskulttuurin omaehtoisen muutoksen tulos, vaan ennemminkin tasa-arvo- ja naisliikkeiden ilmentymä, jolla haluttiin vähentää naisen ansio- ja kotityön käytännettä. Samalla myös miehet alkoivat vaatia muutosta omaan vanhemmuuteensa, mm. Yhdistys 9 toi esille miesten oikeutta olla lapsilleen ”yhtä läheinen kuin äiti”, sekä mahdollisuutta vapautua elättäjänroolista. (Huttunen 1999, 179, 182.) Isille vaadittiin myös kolmen kuukauden isyytyslomaa. Vaikka ajatusta lapsia hoitavasta isästä pilkattiin vielä 1960 -luvulla, toteutuivat monet sukupuoliroolikeskustelun vaatimukset jo seuraavalla vuosikymmenellä. Kunnat veloitettiin järjestämään lapsille päivähoidoa (1973), voimaan tuli seitsemän

kuukauden palkallinen äitiysloma (1974) ja miehet saivat mahdollisuuden 12 päivän isyyslomaan (1978). (Aalto & Mykkänen 2010, 29.)

Sitä mukaan, kun isän rooli perheissä alkoi muuttua osallistuvammaksi, perheiden rakenteet alkoivat hajota. Eroaminen yleistyi 1970 -luvulla, ja helpottui entisestään vuoden 1988 säädetyin avioliittolain myötä. (Aalto 2012, 35.) Avio- ja avoeron myötä isän rooli ”ohentui” entisestään perheissä, tuoden mukanaan psykologista isättömyyttä. Tämän seurauksena isä vähitellen kaikkosi tai kävi harvinaiseksi lasten arkielämässä. Samalla syntyi isyyttä kuvaava uusi termi ”viikonloppu-isä”. (Huttunen 1999, 180.) Toisaalta Huttunen (2001, 50) toi esille, miten erillään lapsistaan asuva isä saattoi osoittaa tiiviimpää sitoutumista isyyteen, kuin perheessä asuva työkiireinen isä.

1980 -luvulta lähtien alkoi yleistyä ”osallistuvan isän” käsite, jossa miesten osallisuus lastenhoitoon lisääntyi suuresti. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että yhä useammassa lapsiperheessä isät ottivat itsestään selvyytensä olla mukana lastenhoidossa ja kasvatuksessa. Isyyspolitiikka pyrki mahdollistamaan osallistuvan isyyden toteutumista, lisäämällä isyysvapaita ja joustamalla niiden käyttöä. (Aalto & Mykkänen 2010, 33.)

Suomessa 1900 -luvun lopulla isät nostettiin esiin yhä useammin julkisissa keskusteluissa (Aalto & Mykkänen 2010, 31; Aalto 2012, 17). Kulttuurisella ja yhteiskunnallisella tasolla alettiin puhua uudesta isyydestä ja jaetusta vanhemmuudesta (Huttunen 1999, 186). Keskustelu uudesta isyydestä alkoi paljolti tasa-arvoajattelusta, mutta myös havainnosta, että isät jäävät syrjään lapsensa tunnemaailmasta. Tällä haluttiin luoda mielikuvaa uudenlaisesta suhtautumisesta isyyteen ja vanhemmuuteen, jossa lapsenhoitoa ei nähdä vain naisille luontaiseksi toiminnaksi, vaan hoitotyöksi, johon isäkin voi oppia. (Huttunen 2001, 171.)

2.2 Hoivaisä ja jaettu vanhemmuus

Morenolainen rooliteoria korostaa, lapsen varhaishoiton, hoitamisen, huolehtimisen, sekä rajojen antamisen olevan sukupuolesta erillään olevia rooleja, joihin kykenevät niin isät kuin äidit (Säävälä & Keinänen & Vainio 2001, 5). Stereotyyppisen isäkuvan mukaan isä on toissijainen vanhempi, ainakin lasten hoivaamisessa. Ulkopuolisuuden,

tarpeettomuuden, avuttomuuden, voimattomuuden ja toissijaisuuden tunteet ovat äärimmäisen turhauttavia tunteita, sekä aiheuttavat vihaa ja kateutta. Nämä turhautumisen tunteet syntyvät, kun miehen vanhemmuus, kokemukset ja tunteet ohitetaan. Arkielämässä äiti on usein asemassa, jossa hän joko mahdollistaa tai estää isyyden. (Jämsä ym. 2010, 12.)

Lapsi ei muodosta kiintymyssuhdetta siitä, kumpaa sukupuolta hoivaaja on, vaan sen mukaan, kuinka paljon hoivaaja viettää aikaa lapsen kanssa (Sinkkonen 1998, 66-67). Hoivaisyydellä eli generatiivisella isyydellä tarkoitetaan miestä, joka on päässyt isyydessään niin pitkälle, että hän ottaa toisia huomioon, kantaa vastuuta ja huolehtii muista. Generatiivinen isyys kehittyy ennen kaikkea siinä, että mies saa hoivakokemuksia lapsen syntymästä asti. (Huttunen 2001, 172.) Monet tämän päivän isät ovat mukana synnytyksessä ja osallistuvat alusta alkaen lapsen varhaishoitoon, vaipan vaihtoon, imetys- ja ruokailutilanteisiin, nukuttamiseen ja kylvettämiseen (Huttunen 1999, 191).

Hoivaisyydestä ja jaetusta vanhemmuudesta on nykykäsitysten mukaan monenlaista hyötyä. Lapsi kehittyy suotuisammin, jos hän saa sekä turvaa että tukea kehitykselleen molemmilta vanhemmilta. Vanhemmat rikastuttavat omalla persoonallaan ja vuorovaikutusmallillaan lapsen elämää. Joskus perheissä voidaan joutua tilanteeseen, jossa äiti ei olekaan saatavilla fyysisen tai psyykkisen poissaolon vuoksi. Tällöin on tärkeätä, että isä pystyy tyydyttämään lapsen turvallisuuden ja läheisyyden tarpeet. Näin lapsi oppii, että eri ihmiset ovat erilaisia, sekä toimivat eri tavoilla. (Säävälä ym. 2001, 7.-8.) Kun lapsella on kaksi hoivaavaa vanhempaa, äiti saa tilaa huolehtia itsestään, ja isä saa uuden tavan toteuttaa itseään. Myös parisuhde voi usein paremmin, kun lapsenhoito on molempien vanhempien vastuulla. (Säävälä & Keinänen & Vainio & Suomi & Hermanson & Sihvola 2002, 21-22.)

Jaetun vanhemmuuden koetaan myös vähentävän perheen sisäisiä ristiriitoja. Useat tutkimukset tuovat esille, miten kotitöiden epätasainen jako aiheuttaa eniten parisuhteissa ristiriitoja (Paajanen 2003, 13). Vuoden 2004 tasa-arvobarometrin mukaan äidit kantavat edelleen päävastuun useimmista kotitöistä. Erityisesti pyykinpesu, vaatteiden silytys ja arkisin tapahtuva ruuanlaitto ovat äitien vastuulla. Seurustelu lasten kanssa on isien ja äitien useimmin varsin tasaisesti jakama kotityö. Isien vastuulla ovat

yleisimmin ajoneuvojenhuolto ja kodinkorjaustyöt. (Paajanen 2006; Melkas 2004, 13.) Kotitöiden lisäksi perheen yksi hyvinvointia heikentävä tekijä on isän kokema ulkopuolisuuden tunne, äidin osoittaessa huomioita vain lapselle. Isä voi tuntea jopa mustasukkaisuutta äidin ja vauvan tiiviistä suhteesta. Ulkopuolisuuden ja hylätyksi tulemisen tunne saattaa altistaa syrjähyville, jopa perheväkivallalle. Raskausaika ja vauvan syntymän jälkeinen aika, ovat tutkimusten mukaan tavallisia ajankohtia perheväkivallan alkamiselle. (Säävälä ym. 2002, 24, 26-27.) Se, että vanhemmuuteen ja parisuhteeseen saisi riittävästi tukea, voisi parantaa vanhempien mahdollisuutta taata lapselle hyvä koti (Sinkkonen 1998, 73).

2.3 Isän merkitys perheeseen ja parisuhteeseen

Ajatukset siitä, millainen on hyvä isä ja äiti, kumpuavat kulttuurisista sukupuoli- ja vanhemmuusstereotyyppioista. Näitä ovat luomassa koko yhteiskunta: niin lapselliset kuin lapsettomat perheet, media, asiantuntijat, lainsäädäntö ja politiikka. Nykypäivänä korostetaan isän osallisuutta perheen arjessa, mistä on tullut myös yksi perhepoliittisista tavoitteista. (Mykkänen 2011.)

Aikaisempaa osallistuvammalle ja hoitavalle isyydelle on ollut yhteiskunnallisesti tilausta. Nämä tarpeet ovat nousseet kulttuurin ja yhteiskunnan käynnissä olevista muutoksista ja trendeistä. Yhä useampi äiti haluaa sekä uran että perheen. Naisten koulutustaso on noussut ja yhä tavallisempaa on, että äiti on kouluttautuneempi osapuoli perheessä. Naisille ja miehille kohdistuneet vaatimukset ovat lisääntyneet ja yhä enemmän on havahduttu siihen, että lapsiperheet voivat huonosti. Puhutaan äidin synnytyksen jälkeisestä masennuksesta, väsymisestä ja uupumisesta. Tänäpäivänä puhutaan myös isän masennuksesta, johon tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Kliinisissä tutkimuksissa on todettu, että isyys saattaa joillakin miehillä laukaista psyykkisiä reaktioita, kuten ahdistuneisuutta, masentuneisuutta ja pelkotiloja. Terveystieteiden kentällä tulisi löytää uusia keinoja ja tutkimusvälineitä havaita isän masennus, sillä tämän on todettu lisäävän lapsella mm. käytösongelmia. (Vehviläinen-Julkunen 1999, 165; Huttunen 2001, 191, 195; Jämsä 2010a, 72.) Isyyden tärkeys tulisikin ymmärtää koko perheen hyvinvoinnin kannalta. Mitä enemmän isien kanssa

työtä tekevät ymmärtävät isyyttä, sen lähtökohtia ja isien erilaisuutta, sitä paremmin voitaisiin tukea isiä, parisuhdetta ja koko perhettä.

Isän osallisuutta lapsen hoitoon heti syntymästä lähtien on parannettu viimeisen kymmenen vuoden ajan. Sillä on pyritty tukemaan osallistuvan isyyden ja jaetun vanhemmuuden roolia. Isän isyysvapaista ja perhevapaista on tehty joustavampia ja niitä on lisätty. Kelan mukaan vuonna 1995 vain puolet isistä käytti vanhempainrahaetuksia hyväkseen, kun taas vuonna 2011 isyysrahaa maksettiin 73 prosentille isistä. (Arkio 2013.) Kokemukset vanhempainvapaiden jakamisesta isän ja äidin välillä, ovat olleet myönteisiä muissa Pohjoismaissa. Esimerkiksi Ruotsissa isille kiintiöidyt isäkuukaudet (kaksi kuukautta) ovat lisänneet jäämistä pitkille vapaille. Samoin Norjassa 84 prosenttia isistä käyttää nk. isäkuukauden ja 14 prosenttia vielä tämän lisäksi osan vanhempainvapaasta. Tutkimusten mukaan perhevapaan käyttö on yhteydessä myös muiden kodin tehtävien ja vastuiden tasaisempaan jakamiseen. Isien perhevapaiden käyttö vahvistaa parisuhdetta ja myös kannustaa lasten saamista perheessä. (Hiila & Hjerppe 2007, 35.) Pitempien perhevapaiden on myös nähty vähentävän avioeroja ja lisäävän parisuhdetyytyväisyyttä näissä perheissä (Fägerskiöld 2006, 79). Sinkkosen (2012, 11) mukaan miehet, jotka jättävät käyttämättä isyysvapaansa, menettävät suurenmoisen mahdollisuuden tutustua omaan lapseensa. Isiä ei saisi kuitenkaan syyllistää isyysvapaiden käyttämättömyydestä, sillä kaikilla ei ole mahdollisuutta tai kykyä toteuttaa sellaista isyyttä, mitä yhteiskunta pitää toivottavana (Säävälä ym. 2001, 2, 10-11).

2.4 Isän merkitys lapselle

Isän osallisuus luo lapselle läheiskokemuksen molemmista sukupuolista. Tällä on merkitystä emotionaalisen kehityksen ja moraalien sekä etiikan muotoutumisessa. Esimerkiksi lapsi saa näin kokemuksen siitä, että hyvä ja paha eivät kohdistu vain toiseen sukupuoleen. Lapset, jotka ovat saaneet osakseen isän hoivaa ja huolenpitoa, osoittavat itse keskimääräistä enemmän hoivaa ja huolenpitoa, kuten myös vastuullisuutta ja empaattisuutta. Erityisesti pojilla on havaittu sosiaalista taitavuutta, itsenäisyyttä ja pitkäjänteisyyttä. (Huttunen 2001, 183, 186.)

Tyttölapselle isä antaa mahdollisuuden tutustua läheltä maskuliinisuuteen ja miehiseen tapaan tuntea, ilmaista tuntemuksiaan ja osoittaa hoivaa ja hellyyttä. Poikalapsi taas puolestaan rakentaa isäkokemuksensa ja muistijälkiensä pohjalta omaa identiteettiään miehenä. Isältä saatu hoiva mahdollistaa kiintymyssuhteen syntymisen, jonka myötä lapselle mahdollistuu erilaisten tunteiden käsittely, esimerkiksi vihan työstäminen. Emotionaalinen irtaantuminen ja sen harjoittelu äidistä helpottuvat, koska lapsi voi turvautua myös isäänsä. (Huttunen 2001, 183, 186.) Sinkkonen tuo (1998, 150-151) esille, miten isän vaikutus poikaan on suurempi ja selkeämpi kuin tyttöön, etenkin lasten ollessa pieniä. Isän varhainen läsnäolo lisää poikien älyllistä suoriutumista, sekä ongelmanratkaisukykyä. Tyttölapselle isän tuki ja myötäeläminen tukee tyttölapsen älyllistä kehitystä.

Isän osallisuus täyttää lapsen psyykkiset ja fyysiset tarpeet, olemalla emotionaalisesti läheinen, sekä antamalla tukea lapselleen. Osallistuva isyys tarkoittaa ennen kaikkea vastuun ottamista, sekä päivittäistä vuorovaikutusta. Se on myös sitä, että isä on lähellä ja saatavilla. Isä kuskaa lapsia harrastuksiin ja käy ruokakaupassa. Hän osallistuu myös päiväkodin ja koulun kasvatuskeskusteluihin. (Mykkänen 2011.)

Isä auttaa lasta selviytymään erilaisissa tilanteissa, neuvomalla, rohkaisemalla ja jakamalla kiitosta (Sinkkonen 2012, 65). Isä nähdään myös merkityksellisenä henkilönä lapsen sosialisatioprosessissa. Tämä tarkoittaa sukupolvienvälistä vuorovaikutusta, jonka tehtävänä on siirtää yhteiskunnan asettamat normit, kuten lakien noudattaminen, arvot ja muut säännöt, sukupolvelta toiselle. Miehet kokevat isänä toimimisen ja lasten kasvatuksen tärkeäksi miehen perustehtäväksi. Isyyden parhaina puolina isät pitävät lapsen kasvun ja kehityksen seuraamisen, yhdessäolon ja puuhailun lapsen kanssa. (Mesiäislehto-Soukka 2005, 20, 121- 122.)

Isät leikkivät mielellään lapsensa kanssa heti vauvasta asti. Isä koskettelee, taputtelee ja kutittelee, myös voimakkaat intensiteetin ja levonjaksojen vuorottelut ovat isän leikille tyypillisiä. Vauvat vastaavat leikkivän isän kontaktiin, sillä isän kanssa leikkiessään lapsi saa mahdollisuuden rikkoa rajoja ja saa voimakkaita elämyksiä. Äidin tehtävänä on puolestaan rauhoittaa ja lohduttaa vauvaa. (Sinkkonen 1998, 65, 96-100; Fägerskiöld 2006, 84.) Miesten ja lasten läheisyydessä ei ole kyse vain isistä ja heidän lapsistaan,

vaan yleensä miesten ja lasten läheisemmästä suhteesta. Lapset kuuluvat miesten elämään niin kuin naistenkin. (Säävälä ym. 2001, 44.)

3 PERHEVALMENNUS

3.1 Perhevalmennuksen historia

Suomalainen neuvolajärjestelmä on saanut alkunsa 1920 -luvulla. Lastentautiopin professori Arvo Ylpöllä oli iso rooli silloisen äitiysneuvolajärjestelmän syntyyn, kehittäessään ja tutkiessaan keskoslasten hoitoa. Järjestelmä alensi ratkaisevasti sen ajan äitiys- ja lapsikuolleisuutta. 1940 -luvun äitiysvoimistelu kehittyi 1950-1960 – lukujen taitteessa äitiysvalmennukseksi, jossa kokonaisvaltaisesti valmennettiin äidit vastaanottamaan tuleva vauva. (Haapio & Koski & Koski & Paavilainen 2009, 184 - 185.)

1970-1980 -luvuilla brittiläinen synnytysaktivisti Sheila Kitzinger ajatteli synnytystä äidin, isän ja lapsen elämän tärkeimpinä hetkinä. Voidaankin katsoa, että Kitzingerin ajatuksesta on saanut perustan perhesynnytys, jossa valmennusta on annettava koko perheelle ja lähtökohtana on oltava vanhempien omat odotukset. Äidit on valmennettava luovaan tapahtumaan ja isät aktiivisen osallistujan rooliin synnytyksessä, painotti Kitzinger. Isien kiinnostus synnytyksessä mukanaoloon, sai heidät myös osallistumaan synnytysvalmennukseen. Isillä ei nimittäin ollut 1970 -luvulla vielä oikeutta olla mukana synnytyksessä, mikäli he eivät olleet osallistuneet synnytysvalmennuskurssille. Vasta 1980 -luvulla synnytyssalien ovet avautuivat isille laajemmin. Tämän ajan vahva synnytysvalmennuksen kehittäjä ja myös isien osallisuuden puolestapuhujana oli kättilö Leena Valvanne. Hän toi esille tavoitteen synnytyksestä, johon myös isä osallistuu. (Haapio ym. 2009, 186-187.)

Äiti- ja synnytyskeskeinen valmennus koki muutospaineita, sillä sekä äidit että isät kokivat pääsääntöisesti myönteisenä perhesynnytyksen ja valmennukseen osallistumisen. Suuntaus oli siis isän ja koko perheen sekä vanhemmuuden tukeminen. Perhevalmennus -käsite otettiin maassamme käyttöön varsinaisesti 1980 -luvulla. Silloin valmennusjärjestelmää alettiin kehittää laajemmaksi perhevalmennukseksi, jossa vanhempien tarpeet otettiin paremmin huomioon. Synnytys oli edelleen tärkeä, mutta vain yksi osa perhevalmennusta. 1990 -lukua voi pitää synnytykseen valmentautuvien perheiden vuosikymmenenä, koska silloin alettiin korostaa perheiden aktiivista roolia ja heidän tarpeistaan lähtevää toimintaa. Tarkoitus oli tukea vanhemmuuteen kasvua ja

uudenlaiseen elämäntilanteeseen sopeutumista, mitkä ovat perhevalmennuksen tavoitteet tänäkin päivänä. (Haapio ym. 2009, 187; Vehviläinen-Julkunen 1999, 169.)

Vuosien ja vuosikymmenten varrella äitiysvoimistelu on jalostunut nykyiseksi jo hyvinkin kehittyneeksi perhevalmennukseksi. 1980 -luvulla on enemmän alettu huomioida isää, heidän tarpeitaan ja toiveitaan. On silti vielä pitkä matka siihen, että isät huomioitaisiin perhevalmennuksessa tasavertaisina vanhempina äitien rinnalla.

3.2 Neuvolatoiminnan tehtävät ja perhevalmennuksen tavoitteet

Lakisääteisen ja maksuttoman koko maan kattavan äitiys- ja lastenneuvolan keskeisenä tehtävänä on edistää jokaisen lapsen fyysistä ja psyykkistä terveyttä, perheiden hyvinvointia, erityisesti erityistukea tarvitsevien osalta. Neuvolatoiminta alkoi 1940 -luvulla. Ajatuksena oli taata jokaiselle lapselle tasa-arvoinen, paras mahdollinen ja ennaltaehkäisevä terveydenhoito. Äitiysneuvolan tehtävänä on auttaa vanhempia valmistautumaan vanhemmuuteen ja tuleviin muutoksiin. Vanhemmat odottavatkin neuvolalta sosiaalista tukea, joka tarkoittaa tiedollista, emotionaalista ja konkreettista tukea uudessa elämäntilanteessa. Tehtäviin kuuluu myös parisuhteen ja isän roolin huomioon ottaminen, terveellisten elintapojen edistäminen, synnytykseen valmentaminen, raskauden ajan pulmien tunnistaminen ja hoitoon ohjaaminen. Lastenneuvolan tehtäviin puolestaan kuuluu seurata ja tukea alle kouluikäisen lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Neuvolassa tuetaan vanhempia turvallisessa, lapsilähtöisessä kasvatuksessa ja lapsen hyvässä huolenpidossa sekä parisuhteen hoitamisessa. Entistä enemmän neuvolassa kiinnitetään huomiota lapsiperheiden ongelmien mahdollisimman varhaiseen havaitsemiseen ja tarkoituksenmukaisen avun järjestämiseen. (Haapio ym. 2009, 43; Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 13; Vehviläinen-Julkunen 1999, 169.)

Vanhemmuuden tukeminen on noussut esille osana neuvolatoimintaa kolme, neljä vuosikymmentä sitten, kun perhevalmennusta alettiin kehittää. Isät muodostavat nykyään merkittävän osan neuvolan asiakaskunnasta, eivätkä he enää ole neuvolassa, terveydenhoitajien mielestä, sivustaseuraajien roolissa. Isien odotuksiin ja tarpeisiin on alettu kiinnittämään yhä enemmän huomiota. 1990 -luvun loppupuolelta alkaen on

alettu enemmän tutkimaan neuvolatoiminnan yhteydessä isien tuentarvetta ja -saantia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 13.)

Perhevalmennuksen on todettu olevan erittäin hyvä keino auttaa tulevia vanhempia kohtaamaan heidän elämänsä ehkä suurin haaste, lapsen syntymä. Kahden ihmisen suhde muuttuu kolmen ihmisen perheeksi, mikä muuttaa kaiken. Perhevalmennuksen tehtävänä on tukea odottavia vanhempia heidän kasvussaan vanhemmuuteen. Heille annetaan tietoa, miten kohdata ja sopeutua uuteen elämäntilanteeseen. Vanhempia autetaan löytämään ja arvioimaan omat voimavaransa. Tärkeintä on saada vanhemmat uskomaan omaan kykyynsä hoitaa lastaan ja luottamaan omaan asiantuntijuuteensa oman elämän osalta. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää myös siihen, että vanhemmat oppisivat tiedostamaan, milloin tarvitaan ulkopuolisen apua ja rohkeutta ottaa apua tarvittaessa vastaan. Valmennuksen tehtävänä on myös korostaa varhaisen kiintymys- ja vuorovaikutussuhteen tärkeyttä vanhempien ja lapsen välillä. Perhevalmennukseen kuuluu myös synnytysvalmennus sekä ohjeiden antaminen pienen vauvan hoito- ja kasvatustehtävässä. Pääsääntöisesti perhevalmennus järjestetään ryhmämuotoisesti, jolloin tulevilla vanhemmilla on mahdollisuus tavata muita samassa tilanteessa olevia. (Helsingin kaupunki 2013.) Tutkimusten mukaan perheet toivovat tukea omatoimisuuteen ja mahdollisuutta tavata samassa elämäntilanteessa olevia perheitä. He toivovat myös, että perhevalmennuksen ohjausmenetelmät muutettaisiin luennoinnista ryhmätyyppiseksi keskusteluksi toisten pariskuntien ja ryhmän ohjaajan kanssa. (Vehviläinen-Julkunen 1999, 170.)

3.3 Perhevalmennuksen toteuttaminen

Monet kunnat joutuivat karsimaan menojaan vuoden 1990 -luvun laman aikaan. Ennaltaehkäisevä perhevalmennus oli yksi säästökohde, minkä vuoksi perhevalmennusta ei monissa kunnissa järjestetty vuosiin. Vuoden 2009 neuvola-asetuksella haluttiin puuttua lasten ja nuorten ehkäisevien palveluiden voimavaroissa ja sisällöissä oleviin kuntakohtaisiin eroihin. Palvelut olivat myös liian riittämättömät suosituksiin ja tarpeisiin nähden. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009.) Asetus velvoittaa kuntia järjestämään moniammatillisesti toteutettua perhevalmennusta kaikille ensimmäistä lastaan odottaville vanhemmille. Asetus myös vaatii yhden laajan

terveystarkastuksen järjestämisen, jossa arvioidaan molempien vanhempien hyvinvointia ja tuen tarpeita. Vanhemmille tarjottavan terveysneuvonnan tulee sisältää tietoa raskausajasta ja siihen liittyvistä riskeistä, synnytyksestä ja lapsen hoidosta sekä odotusaikaan ja synnytykseen mahdollisesti liittyvistä mielenterveyden muutoksista. Neuvolan tulee tukea lapsen ja vanhemman välistä varhaista vuorovaikutusta sekä äidin voimavaroja imettää. Lisäksi vanhempien hyvinvointia, jaksamista ja keskinäistä vuorovaikutusta on tuettava. Tämä neuvola-asetus kirjattiin terveydenhuoltolakiin vuonna 2011. (Finlex 2009.)

Perhevalmennus on ohjausta ja valmennusta lasta odottaville, synnyttävälle ja kasvattaville vanhemmille siihen saakka, kunnes lapsi täyttää vuoden. Valmentajina toimivat pääsääntöisesti äitiys- ja lastenneuvolatoiminnasta vastaavat terveydenhoitajat tai kättilöt. Sosiaali- ja terveysministeriö suosittelee synnytysvalmennuksen, mikä on yksi osa perhevalmennusta, järjestämistä synnytyssairaalassa. Valtakunnallinen suositus on, että valmennus aloitetaan raskausajan puolessa välissä. Pääsääntöisesti perhevalmennusta järjestetään vain raskauden aikana ja keskimäärin tapaamiskertoja on 4-6. Valmennusta toteutetaan yleensä ryhmätoimintana, johon osallistuu 4-6 paria. Perhevalmennukseen osallistumisesta on erittäin vaihtelevia tutkimustuloksia. Luvut vaihtelevat 70 prosentista 90 prosenttiin. Perhevalmennus kuuluu kaikille odottajille, myös isille ja uudelleensynnyttäjille, mutta vain reilu kolmannes terveyskeskuksista ilmoitti vuoden 2007 selvityksessä järjestävänsä perhevalmennusta uudelleensynnyttäjille. (Haapio ym. 2009, 9-11.)

Valtakunnallisesti vanhemmat on asetettu hyvinkin eriarvoiseen asemaan suhteessa valmennuskertojen määrään (vaihtelu 0-12 kertaa vuonna 2007) ja toteutusaikaan. Nykyinen neuvola-asetus pyrkii tasa-arvoistamaan perheet, mutta edelleenkin yhtenäinen järjestelmä vielä puuttuu. Monissa kunnissa valmennusta ei järjestetä synnytyksen jälkeen lainkaan, vaikka tuen tarve on juuri silloin varsin suuri. Toissynnyttäjille tarjottava perhevalmennus on myös kuntakohtaista. (Haapio ym. 2009, 9-10.)

Perhevalmennuksen malleja on ollut saatavilla jo pitkään, mutta silti kaksi kolmasosaa terveydenhoitajista ilmoitti toteuttavansa valmennusta työkokemuksiensa myötä syntyneiden ajatusten pohjalta. Perhevalmennuksen opetusmenetelmänä yleisesti

käytettävää esittävän opetuksen ja luentojen hallitsevuutta on kritisoitu. Vanhemmat toivoisivat enemmän keskustelua ja kokemusten vaihtoa sekä harjoituksia, rentoutusta ja voimistelua. (Haapio ym. 2009, 12-14.)

Nykyiset THL:n ohjeet antavat kunnille mahdollisuuden järjestää perhevalmennusta parhaaksi katsomallaan tavalla. Tästä johtuen kunnat ovat talousahdingoissaan hyvin lyhytnäköisesti tinkineet juuri tällaisesta ennaltaehkäisevästä toiminnasta. Perhevalmennus on vanhempien voimavaroja vahvistavaa, mikä saattaa ehkäistä jonkin muun, huomattavasti kalliimman, avun tarvetta. (Haapio ym. 2009, 10.)

Stakesin suositukset (1999) perhe- ja synnytysvalmennukselle ovat toimineet perusohjeina, joita on alueellisesti sovellettu. Sisältöalueina ovat raskauden, synnytyksen sekä lapsivuodeajan vaiheet sekä perheen muutosvaiheessa esille nousevat psykososiaaliset elementit. Perhevalmennuksen sisällöt ovat valtakunnallisesti melko yhtenevät, mutta toteutus vaihtelee suuresti mm. toteutuskertojen määrässä. (Haapio ym. 2009, 12.)

Kemin perhevalmennus koostuu viidestä osiosta. Ensimmäinen tapaaminen, *muuttuva keho ja suun terveys* -tapahtuma, ajoittuu raskausviikoilla 16-20. Tapaamiseen osallistuu fysioterapeutti ja suuhygienisti. Fysioterapeutti kertoo kehon muutoksista, mitä raskauden myötä tapahtuu sekä liikuntaan ja rentoutukseen liittyviä asioita. Suuhygienisti kertoo suun terveydestä, isän ja äidin sekä tulevan vauvan kannalta. Toinen tapaaminen, *vauvan vanhempänä* -tapahtuma, ajoittuu raskausviikoille 22-26. Paikalle tulee perheneuvolasta psykologi sekä sosiaalityöntekijä. Käsiteltäviä aiheita ovat mm. muuttuva parisuhde ja vanhemmuus. Tapaamisessa keskustellaan esimerkiksi raskauden aikaan liittyviä asioita, kuten "masuvauvan" huomiointi raskauden aikana. Vuorovaikutukseen tukeminen on tapahtuman yksi tärkeimmistä teemoista. Myös vanhempien omien tarpeiden ja toiveiden yhteensovittamisesta keskustellaan. Isän työ ja perheen yhteinen aika tuovat mukanaan monia ajatuksia, joista on hyvä keskustella etukäteen. Tärkeintä on yhteisen ratkaisun löytäminen asioihin. Puheenaiheina ovat myös negatiiviset tunteet ja väsymys. Kolmantena osiona on *valmistautuminen synnytykseen* -tapahtuma, mikä sijoittuu raskausviikoille 28-32. Ohjaajana toimii äitiysneuvolan terveydenhoitaja. Aiheina ovat mm. synnytys ja sen eri vaiheet, sairaalaan lähteminen, isän mukanaolo synnytyksessä ja valmistautuminen

kotiinpaluuseen sairaalasta. Lisäksi synnytyksen jälkeistä aikaa pohditaan, kuinka vauvaa hoidetaan yhdessä ja mitä muutoksia vanhemmuus tuo parisuhteeseen ja seksuaalisuuteen. Perhevalmennuksessa pyritään antamaan realistinen kuva synnytyksestä, ei kuitenkaan pelotella. Läpikäydään normaali synnytys, mutta esille otetaan myös keisarinleikkaukseen joutumisen mahdollisuus. Valmennuksessa näytettävä video synnytyksestä antaa realistisen kuvan, mitä synnytys todellisuudessa on. Neljäs, *vauvan kanssa* -tapahtuma, ajoittuu raskausviikoille 32-36. Vetäjänä toimii lastenneuvolan terveydenhoitaja. Aiheina ovat kotiintulo ja vauvan päivittäinen hoito; vauvan pikkuvaivat, navan hoito, silmien rähmiminen, ihon hoito, vaipanvaihto, imetykseen liittyviä asioita, jonkin verran neuvolatoiminnasta sekä yhdessä hoitaminen, jaksamisen kannalta. Synnytysosaston *synnytyisvalmennus* on kättilön ohjaama viides osio. Vanhemmat varaavat ajan valmennukseen itse. Aiheina ovat mm. kivunlievitys, synnytyisasennot ja tutustuminen synnytyssaleihin. Synnytyksen jälkeen Kemissä järjestetään 2kk:n ja 6kk:n ryhmäneuvolakäynnit, joihin osallistuvat pääsääntöisesti äidit vauvojen kanssa. (Leinonen 12.3.2013, haastattelu.)

Kemin terveystieteiden keskuksen terveydenhoitopalveluiden osastonhoitajana ja terveydenhoitajien esimiehenä toimiva Pirjo Leinonen kertoi, kuinka tärkeää perhevalmennukseen osallistuminen on. Ajankohtaisen tiedon ja vertaistuen lisäksi valmennus lisää vanhemmissa turvallisuuden tunnetta ja herättää ajattelemaan monia asioita, esim. parisuhteesta ja negatiivisista tunteista. Leinonen korostaa, kuinka perhevalmennusta tulee työntekijänä osata arvostaa ja haluta kehittää aina enemmän perheitä huomioiden. Kemin perhevalmennus on kehitystyön alla ja Leinonen kertookin kehitettävää olevan paljon. Hän mainitsee mm. valmennuksen sisältöalueiden toiminnallisuuden ja isäryhmien kehittämisen olevan paikallaan, myös asiakasnäkökulman huomioonottaminen on tärkeää. Työryhmässä tullaan myös pohtimaan, millaisia ryhmiä vauvan syntymän jälkeen voisi järjestää. (Leinonen 12.3.2013, haastattelu.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvata isyyttä ja isien roolia perheissä sekä parisuhteessa. Haluamme nostaa esille isien huomiointia neuvola- ja perhevalmennustoiminnassa. Erityisesti korostamme isien omia ajatuksia ja toiveita palveluiden kehittämisessä.

Tavoitteena on löytää isien ajatusten kautta vinkkejä ja kykyä isien parempaan huomiointiin neuvolapalveluissa. Haluamme nostaa esille konkreettisia toimintamalleja, joissa isät huomioidaan paremmin. Toivoisimme, että löytämistämme ideoista olisi hyötyä käytännön työssä.

Opinnäytetyö vastaa tutkimuskysymyksiin:

Miten haastattelemamme isät kokevat isyyden?

Millaisia kokemuksia isillä on neuvolapalveluista ja perhevalmennuksesta?

Miten isät kehittäisivät neuvolapalveluita ja perhevalmennusta?

4.2 Metodologiset lähtökohdat

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, omaavat tietoa tai kokemusta tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87-88.) Hirsjärvi & Remes & Sajavaaran (2007, 157) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään ennemminkin löytämään tai paljastamaan tosiasioita kuin todentamaan jo olemassa olevia totuusväittämiä.

Opinnäytetyössämme halusimme tietoa siitä, miten isät kokevat isyyden, miten heidät huomioidaan neuvolapalveluissa ja mitä kehittämisideoita heillä on. Kysymyksemme

ovat ehdottomasti sellaisia, joihin parhaiten osaavat vastata isät itse. Halusimme haastateltavaksi Kemin alueella asuvia eri-ikäisiä isiä. Onnistuimmekin saamaan iältään 26 - 50 -vuotiaita isiä, joilla on vähintään yksi lapsi. Tavoitteena oli myös löytää isiä, joilla on useampi lapsi. Ajattelimme kuitenkin, että nuorin lapsista olisi hyvä olla enintään vuoden ikäinen, jotta perhevalmennusaika sekä pikkulapsivaiheen neuvolassa käynnit olisivat tuoreessa muistissa. Suurimmalla osalla haastattelemistamme isistä olikin alle vuoden ikäinen lapsi. Lapsien lukumäärä jakautui ihanteellisesti; 50%:lla oli yksi lapsi, 25%:lla kaksi lasta ja 25%:lla kolme lasta. Taustatiedoissa emme kysyneet muuta kuin nämä mielestämme opinnäytetyöhön oleellisesti liittyvät tekijät. Esimerkiksi koulutus- ja työtaustaa emme kysyneet lainkaan, koska niillä tiedoilla ei ollut tutkimuksellista merkitystä.

Laadullinen tutkimus voidaan nähdä monella eri tavalla. Se on kuin väripaletti, josta jokainen tutkija sekoittaa värit omalla, ainutlaatuisella tavallaan. Kvalitatiiviselle tutkimukselle kuitenkin tyypillisiä piirteitä on mm. se, että tutkimus on kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, ja aineisto hankitaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Tiedon keruun instrumenttina on ihminen. Henkilökohtainen osallistuminen tutkittavien elämään ja empaattinen ymmärtäminen on keskeistä kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Tutkija luottaa enemmän tutkittaviensa kanssa käymiinsä keskusteluihin ja havaintoihin kuin mittausvälineillä hankittavaan tietoon. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa puhutaan aineistolähtöisestä analyysistä, mikä tarkoittaa teorian rakentamista empiirisestä aineistosta käsin, ikään kuin alhaalta ylös. Lähtökohtana ei ole teorian tai hypoteesien eli ennako-olettamuksien testaaminen, vaan aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Yksi tyypillisistä piirteistä kvalitatiivisessa tutkimuksessa on laadullisten metodien käyttö aineiston hankinnassa. Esimerkkinä teemahaastattelut, joissa tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät esille. Lisäksi tutkimuksessa keskitytään varsin pieneen tarkoituksenmukaisesti valittuun kohdejoukkoon ja pyritään analysoimaan sitä mahdollisimman perusteellisesti. Aineiston tieteellisyyden kriteeri ei olekaan sen määrä vaan laatu, käsitteellistämisen kattavuus. Laadullinen tutkimus antaa mahdollisuuden joustavaan tutkimuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Tutkimusten tapaukset ovat ainutlaatuisia ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. Tutkimuksessa, jossa tutkija pyrkii säilyttämään ilmiön sellaisenaan kun se on, manipuloimatta tilannetta, voidaan puhua pyrkimyksestä tavoittaa tutkittavien oma näkökulma. Silloin voidaan puhua myös naturalistisesta otteesta.

(Eskola & Suoranta 2001, 15-20; Hirsjärvi & Hurme 2004, 24; Hirsjärvi ym. 2007, 160-161.)

Tutkimusjoukkomme koostui kahdeksasta isästä, jotka ovat avo- tai avioliitossa. Opinnäytetyömme keskittyy ydinperheissä eläviin isiin, jotka asuvat puolisonsa ja lastensa kanssa samassa taloudessa. Suurin osa haastateltavista isistä löytyi tuttavapiiristä. Lisäksi tavoitimme pari haastatteluun suostuvaa isää Kemian perhevalmennuksesta, johon saimme mahdollisuuden käydä tutustumassa. Kohdejoukon valinnassa toivomuksena oli myös, että isät olisivat käyneet perhevalmennuksessa tai ainakin osallistuneet lapsen neuvolakäynneille. Löysimme isä, jotka ovat osallistuneet aktiivisesti neuvolakäynneille ja suurin osa oli osallistunut synnytysvalmennukseen. Kaksi isää oli myös osallistunut useampaan perhevalmennuksen osioon.

Haastattelutilanteissa on tärkeää kunnioittaa isän ajatuksia, eikä niihin saa vaikuttaa omilla näkökulmilla. Tällaiseen manipulointiin voi sortua, mikäli haastattelija ei tiedosta omaa asemaansa haastattelijana. Yksi esimerkki tuli tilanteesta, jossa isältä kysyttiin toiveita ja ajatuksia neuvolapalveluista. Isä oli sitä mieltä, että isät avautuvat parhaiten kahden kesken. Hänen mielestä paras keino on, että työntekijä ja isä keskustelevat kahdestaan. Haastattelijana ajattelin isäryhmän olevan toimiva, kun isät saisivat myös vertaistukea ja tilanne olisi ehkä käytännössä helpompi toteuttaa. Isäkin puhui isäryhmän puolesta, mutta silti piti parempana kahdenkeskistä tilannetta. Keskustelimme asiasta pitkään, pohtien eri näkökulmia. Huomasin mielessäni toivovani, että isä olisi ajatellut samalla tavalla isäryhmästä kanssani. Onneksi isä piti vankasti oman näkemyksensä ja antoi minun huomata pyrkimykseni. Kyseessä oleva isä oli haastateltavista ensimmäinen, joten osasin huomioida toimintatapani paremmin vastaavissa tilanteissa.

Tutkimustyybiltään laadullinen tutkimus on empiiristä, ja laadullisessa tutkimuksessa on kyse empiirisen analyysin tavasta tarkastella ja käyttää havaintoaineistoa. Empiirisessä tutkimuksessa aineiston keräämis- ja analyysimetodin tarkalla selostuksella on suuri merkitys. Se antaa lukijalle mahdollisuuden arvioida tutkimusta ja on oleellinen osa tulosten uskottavuutta. Empiiriselle analyysille on ominaista, että

tiedonantajien, meidän opinnäytetyössä haastateltavien, tunnistettavuus yksilöinä häivytetään. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 20-21.)

Tapaustutkimuksen luonteeseen kuuluu, että tutkittavasta tapauksesta yritetään koota monipuolisesti tietoa ja tapauksesta halutaan oppia mahdollisimman paljon. Pyrkimyksenä on, että tutkittavaa ilmiötä ymmärretään entistäkin syvällisemmin. Tapaustutkimus perustuu tutkittavan omiin kokemuksiin ja tästä syystä se tarjoaa luonnollisen pohjan yleistämiseksi. Tapaustutkimus siis sallii yleistykset. Lähtökohta on usein toiminnallinen, joten tapaustutkimuksen tuloksia sovelletaan usein käytännössä. Tapaustutkimus ymmärretään keskeiseksi kvalitatiivisen metodologian tiedonhankinnan strategiaksi. Metsämuurosen mukaan lähes kaikki kvalitatiivinen tutkimus on tapaustutkimusta, vain tutkimuksen kohde ja tiedon hankinnan menetelmät vaihtuvat. (Metsämuuronen 2008, 16-18.)

4.3 Tutkimusmenetelmä

Yksi laadullisen tutkimuksen yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä on haastattelu (Tuomi & Sarajärvi 2002, 73). Päätimme käyttää tiedonkeruumenetelmänä juuri haastattelua, sillä parhaiten isien ajatukset saadaan esille kysymällä asiaa heiltä itseltään. Tämähän on kaikessa yksikertaisuudessaan juuri haastattelun idea. Haastattelussa haastatteli kysyy kysymykset suullisesti ja tiedonantaja vastaa suullisesti. Eskolan ja Suorannan (2001, 85) mukaan haastattelu on keskustelua, mikä tapahtuu tutkijan aloitteesta ja on hänen johdattelemaansa. Menetelmänä haastattelu on joustava, sillä siinä on mahdollisuus toistaa kysymys, oikaista väärinkäsityksiä, selventää ilmausten sananmuotoja jne. Haastattelussa voidaan vapaasti keskustella tiedonantajan kanssa ja kysymysten järjestystä voidaan vaihdella tilanteen mukaan. Tärkeintä on kerätä mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 75.)

Pohdimme erilaisten haastattelulajien etuja sekä haittoja ja päädyimme yksilöhaastatteluun. Haluamme varmistaa, että jokainen haastateltava uskaltautuu puhumaan ja tulee kuulluksi. Haastateltavamme eivät tunne toisiaan, joten luontevaa kaverillista pohdintaa ei välttämättä tulisi ryhmähaastattelussa esille. Yksilöhaastattelun

myötä vältämme myös sen tilanteen, että joku dominoisi haastattelua, mikä on vaarana esim. ryhmähaastattelussa (Hirsjärvi & Hurme 2004, 63).

Haastattelumuodoksi valitsimme puolistrukturoidun teemahaastattelun, sillä se oli mielestämme tähän tilanteeseen kaikista sopivin. Teemahaastattelussa oleellisinta on, että haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa. Puolistrukturoiduksi haastattelun tekee se, että yksi haastattelun aspekti eli tässä tapauksessa teema-alueet, ovat kaikille samat. Kysymysten tarkka järjestys ja muoto voivat vaihdella. Teemahaastattelussa korostetaan ihmisten omia tulkintoja asioista ja tutkittavien ääni halutaan saada kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 48.) Teemahaastattelussa pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuskysymysten mukaisesti. Etukäteen valitut teemat perustuvat aina tutkimuksen viitekehukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77-78.)

Löydettyämme haastateltavat isät, lähetimme heille saatekirjeen (Liite 1) joko kirjeitse tai sähköpostilla, noin viikkoa ennen haastattelun ajankohtaa. Päätimme, että kumpikin haastattelee neljää isää. Sovimme haastattelut kahden viikon jaksolle, jotta pääsimme samaan aikaan siirtymään seuraavaan vaiheeseen eli aineiston analysointiin. Haastatteluajankohdat sovittiin isien työvuorojen mukaan joko aamu- tai iltapäiväaikaan. Haastattelupaikat vaihtelivat isän toivomusten mukaan kotisohvalta kahvilaan. Halusimme isien mieltävän sopivan paikan, jotta tilanne olisi heidän mielestä mahdollisimman vaivaton. Noin puolet isistä halusikin haastattelupaikaksi jonkin muun kuin oman kodin, jotta saivat keskustella rauhassa ilman taustahäiriöitä. Isät keskustelivat mielellään isyydestään ja ajatuksistaan ja pisimmät haastattelut kestivätkin yli puolitoista tuntia. Keskimäärin haastattelu-aika oli yksi tunti. Laatimme haastattelurunko (Liite 2) oli sopivan pituinen ja saimme siitä hyvän tuen haastatteluille. Runkoon oli myös helppo palata, keskustelun lähtiessä sivuraiteille. Haastattelijan tehtävänä on johdatella keskustelu kyseiseen aiheeseen. Haastattelumenetelmänä teemahaastattelu oli toimiva, sillä joustavan keskustelutavan myötä, aiheesta toiseen siirtymisen, ei tarvinnut tapahtua haastattelurungon mukaisesti. Haastattelun lopussa pystyi kuitenkin tarkistamaan, että kaikki teema-alueet oli läpikäyty.

4.4 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Aineistoon tutustuminen alkaa sen litteroinnilla, eli äänitallenteiden puhtaaksikirjoittamisella (Ruusuvuori 2010, 424). Aloitimme litteroinnin, sitä mukaan, kun saimme haastattelut tehtyä. Litteroitua tekstiä tuli yhteensä 20 sivua. Puhtaaksikirjoitimme äänitallenteet mahdollisimman pian haastatteluiden jälkeen, jolloin ne olivat vielä tuoreessa muistissa. Haastattelut nauhoitimme koulun tai matkapuhelimen nauhurilla. Haastatteluiden tallenteet siirsimme koulun nauhurilta tietokoneelle muistitikun avulla. Matkapuhelimesta äänitteet siirrettiin koneelle bluetoothin kautta. Litterointi oli aikaa vievää, sillä samaa ääninäytteen kohtaa saattoi joutua kuuntelemaan useamman kerran läpi, etteivät haastateltavan sanomiset muokkautu tai tule väärin tulkituksi.

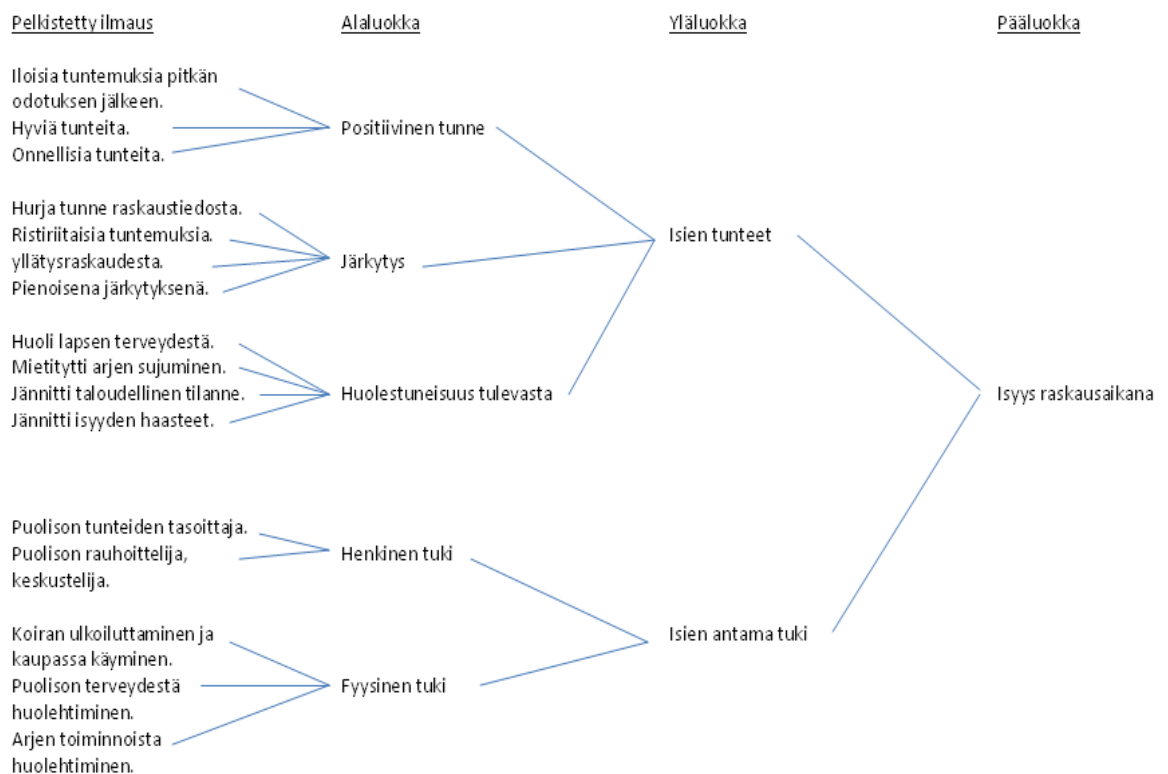
Valitsimme opinnäytetyömme analysointitavaksi teemoittelun. Teemoittelu on luonteva tapa teemahaastatteluaineiston analysoinnissa. Aineiston analyysissa on kyse keskeisten ilmiöiden nostamisesta esiin haastatteluista (Eskola 2007, 43). Aloitimme aineiston analysoinnin etsimällä aineistosta tutkimuksen kannalta oleelliset asiat esille. Aineistosta kerättiin haastateltavien samaan aiheeseen liittyvät asiat yhteen, jotta saimme kokonaiskäsityksen saamistamme vastauksista. Teemahaastattelun runkoa muokattiin taustaprojektin toiveiden mukaisesti, joten tässä vaiheessa huomasimme, että tutkimuskysymyksemme eivät enää sopineetkaan saamiimme vastauksiin. Aiemmat tutkimuskysymykset olivat koskeneet lähinnä perhevalmennusta. Työn tilaajien toivomusten mukaan otimme kuitenkin haastatteluissa esille enemmän isyyteen liittyviä asioita. Tutkimuskysymyksemme muokkautuivat siten uudelleen.

Teemoittelun jälkeen aloitimme sisällönanalyysi-polkujen (Liitteet 3.1/3.7) teon. Useat eri nimillä liikkuvat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat periaatteessa aina sisällönanalyysiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.)

Sisällönanalyysin tavoitteena on analysoida aineistoa systemaattisesti ja objektiivisesti. Aineistoja ovat esim. haastattelut, puhe, keskustelu ym. kirjalliseen muotoon saatettu materiaali. Aloitimme sisällönanalyysi-polkujen (Kuvio 1) tekemisen aineiston redusoinnilla eli pelkistämällä. Pelkistämisessä karsitaan aineistosta tutkimuksen kannalta epäolennainen pois. Etsimme isien vastauksista vain, kutakin kysymystä

koskevat vastaukset eli sitaatit, jotka pelkistimme yksittäisiksi sanoiksi, sekä kahden sanan lauseiksi. Seuraavaksi siirryimme klusterointiin eli ryhmittelyyn, jossa etsimme pelkistetyistä lauseista samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Yhdistimme samaa asiaa tarkoittavat käsitteet omiksi ryhmiksi, jotka nimesimme sisältöä kuvaaviksi alaluokiksi. Lopuksi etenimme abstrahointiin, jonka perusteella muodostimme teoreettisen käsitteistön. Abstrahointia jatkoimme yhdistelemällä luokituksia niin kauan kuin se oli aineiston näkökulmasta mahdollista. Viimeisenä muodostimme alaluokkia ja yläluokkia kuvaavan pääluokan. (Hiltunen 2010; Tuomi & Sarajärvi 2002, 102-103.)

Sisällönanalyysi-polku

Kuvio 1. Sisällönanalyysi-polku

Opinnäytetyömme analyysivaihe oli hyvin haasteellinen ja aikaa vievä. Pohdimme sisällönanalyysin konkreettiset vaiheet huolella yhdessä läpi. Tämä oli hidaskäyttö, mutta sen kautta aineisto jäsenyi ja selkiytyi. Saimme hyvän pohjan aineiston käsittelyyn työssämme. Kummankin haastatteluaineisto tuli käytettyä hyödyksi maksimaalisesti.

4.5 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisyys on tutkimuksessa ja sen yhteiskunnallisessa tehtävässä kaikkea läpäisevä periaate, se on läsnä tutkijan jokaisessa valinnassa. Tutkijan täytyy siis miettiä eri ratkaisujensa kestävyys ja merkitys sille todellisuuskuvalle ja seurauksille, joita tutkimus tuo tullessaan. Eettisenä lähtökohtana tulee olla se, että tutkimuksessa olevia ihmisiä kunnioitetaan ja heidän oikeudet huomioidaan. (Pohjola 2007, 12,18.)

Haastatteluissamme eettiset kysymykset liittyivät muun muassa isien anonymiteetin sekä vapaaehtoisuuden turvaamiseen. Jokainen isä osallistui vapaaehtoisesti haastateltavaksi, eikä kenenkään nimi tai muita tunnistettavia tietoja tule työssämme esille. Isät saivat myös saatekirjeen etukäteen, jossa kerrottiin mihin isät ovat osallistumassa ja mihin tietoja käytetään. Kysyimme myös haastateltavilta luvan keskustelujen nauhoittamiseen. Tutkimuksesta täytyy aina informoida kaikkia osapuolia rehellisesti ja avoimesti, mikäli haluaa toimia eettisesti oikein (Pohjola 2007, 20). Haastatteluaineisto hävitettiin heti, sen puhtaaksikirjoittamisen jälkeen.

Tutkimuksen tehtävänä on tuottaa tietoa, saada aikaan seurauksia, muuttaa käsityksiä ja vaikuttaa. Mitä varten ja keiden hyödyksi tutkimustulokset ovat? Näitä seuraamusetiikan kysymyksiä on myös tärkeä miettiä. Tutkimuksessa otetaan kantaa myös sillä, mitä ja mistä lähtökohdista kysytään, mitä kerrotaan ja mitä jätetään kertomatta, vaikka tutkimus olisi tarkoitettu neutraaliksi. Esimerkiksi se, mitä termejä käytetään tutkittavasta ilmiöstä, voi olla hyvin merkittävää. Ne saattavat pitää sisällään aikojen kuluessa kumuloituneita automaattisia käsityksiä ja suhtautumistapoja. Pohjola kiteyttää osuvasti: ”Eettisyys edellyttää itsestäänselvyyksinä pidetyistä käsityksistä irtautumista, sillä omilla kielellisillä valinnoillaan tutkimus rakentaa tutkimaansa todellisuutta.” Olennaista tutkimuksissa on aina sen prosessien läpinäkyvyys ja perusteltavuus sekä se, että tutkimus on kritisoidavissa. (Pohjola 2007, 24-28.)

Tuomme työssämme selkeästi esille käyttämämme lähdeviitteet, sekä haastatteluista saamamme vastaukset sellaisenaan, kuin isät ovat ne meille kertoneet. Aineiston heikosta reliabiliteetista puhuttaessa esiin voi nousta esimerkiksi huolimattomuutta aineiston keruussa tai epätarkka purkaminen nauhoitetusta haastattelusta. Keräsimme aineistomme huolellisesti, varmistaen esihaastatteluiden avulla nauhureiden

toimivuuden ja nauhoitteen hyvän laadun. Pyrimme myös välttämään häiriötekijöitä haastatteluiden aikana, jotta aineistosta saisi hyvin selvää litterointivaiheessa. Laadullisessa tutkimuksessa, jossa käytetään haastattelua aineistonkeruumenetelmänä, validiutta on se, että haastattelukysymykset ovat ymmärrettäviä ja yksiselitteisiä (Hirsjärvi & Hurme 2004, 216). Teimme esihaastattelut ennen varsinaisia haastatteluita, jonka pohjalta muokkasimme kysymyksemme selkeämmiksi. Myös haastateltaville selvensimme kysymyksiä tarvittaessa haastattelutilanteessa. Työn purkamista vaikeutti se, että meillä saattoi olla kaksi kysymystä samassa lauseessa, joka selkeni vasta purkuvaiheessa. Tästä syystä meidän täytyi olla tarkkana litterointi vaiheessa, jotta kysymykset ja vastaukset tulivat oikein.

Eettiset ohjeet tutkimuseettinen neuvottelukunta jakaa kolmeen näkökulmaan. 1) Hyvän tieteellisen käytännön periaatteisiin, mitkä sisältävät mm. eettisesti kestävien tutkimusmenetelmien soveltamisen, muiden tutkijoiden huomioimisen ja tutkimusprosessin tieteellisten vaatimusten täyttymisen. 2) Hyvän tieteellisen käytännön loukkauksiin, kuten vilppiin ja piittaamattomuuteen. Vilppi voi olla esim. muiden tutkijoiden ideoiden varastamista, se on uskottomuutta tieteellisiä toimintaperiaatteita kohtaan. Piittaamattomuus voi olla esim. tutkimuksen huolimattonta suorittamista tai toisten tutkijoiden vähättelyä, jolloin mm. lähdemerkinnät saattavat olla puutteelliset. Kysymyksessä voi olla huolimattomuus, laiskuus tai oman edun tavoittelu. 3) Menettelyohjeet loukkausepäilyjen käsittelemiseksi kuuluvat myös näihin neuvottelukunnan eettisiin ohjeisiin. (Pohjola 2007, 13-14; Tuomi & Sarajärvi 2009, 132-133.)

5 ISIEN AJATUKSIA ISYYDESTÄ

5.1 ”Isältäähän se roolimalli on tullut”

Suurin osa isistä koki saaneensa roolimallia isyyteensä omalta isältä. Lapsuudenkodista mallia oli saatu myös äidiltä. Sukulaisilta ja lähipiiriltä saadut mallit näkyivät myös omassa tavassa kasvattaa ja hoitaa lasta. Isyyden mallin nähtiin myös muovautuvan sen mukaan, mitkä ovat puolison odotukset isältä ja millaisia odotuksia ja velvoitteita tulee neuvolasta, päiväkodista ja koulusta.

”Olen myös katsonut tutuilta, mitä tekisin samoin ja mitä tekisin erilailla, omasta mielestä järkevämmiin.”

”Joulun viettäminen oli semmoinen, ettei oma isä perustanut siitä ja itsekkään en ole perustanut.”

Isät kertoivat saaneensa lapsuudenkodista roolimalleja, joissa korostuivat rajat ja kuri. Vanhempien ihmisten kunnioittaminen, työn tekemisen tärkeys ja vastuunotto ovat olleet perusarvoja, joita heiltä on lapsuudessa vaadittu. Terveelliset elämäntavat ja liikkuminen olivat asioita, joita isät halusivat myös siirtää omille lapsilleen. Osa isistä oli saanut lapsuudenkodista vanhemmuuden mallin, jossa lastenhoito ja kotityöt jaettiin tasavertaisesti. Esille tuli myös ajatus, että 40-luku pitäisi saada takaisin, jossa on selkeästi eritelty naisen ja miehen paikka. Osa isistä pyrki tietoisesti välttämään niitä virheitä, mitä oma isä oli tehnyt.

”Tasa-arvopolitiikka ei istu minuun, eikä istunut minun isäniäkään, ei välttämättä hyvä asia.”

”Kotona on ollut aina hyvä olla. Se on joku semmoinen lämpö.”

Pohdittuaan kysymystä millainen ja mistä oma roolimalli on saatu, muutamat isät huomasivat, miten toimivat isänä ja parisuhteessa oman isänsä kaltaisesti. Yksi isä toi esille, miten lastenhoito ja kotitöiden jakaminen olivat omalta isältä opittuja asioita. Toinen isä puolestaan kertoi, miten itse oli oppinut kotoa mallin, jossa äidin ja isän tehtävät olivat jakautuneet naisten ja miesten töihin. Muualta tulleista isyyden malleista isät kertoivat ottavansa oppia ja mallia niiltä osin, mitkä kokivat sopivan omaan isyyteen parhaiten. Isät, joilla oli myös isompia lapsia, toivat esille sen, miten kokevat

myös neuvolan, päiväkodin ja koulun muovaavan omaa isyyttä. Niistä koettiin saavan tietoa ja neuvoja lapsen kehityksenmukaiseen hoitoon ja kasvatukseen, sekä siihen millaista on hyvä vanhemmuus. Päiväkodista ja koulusta odotettiin myös isien osallistuvan aktiivisesti mm. lasta koskeviin juttutuokioihin.

Rankisen (2010, 87) mukaan jokaisella ihmisellä on omat sisäiset mallit asioista ja ilmiöistä. Isyyttään toteuttaessaan miehet ottavat mallia muiden tavoista toteuttaa vanhemmuutta, mikä tapahtuu osittain tiedostaen, osittain tiedostamatta. Ensimmäiset mallit isyydestä ja äitiydestä syntyvät jo lapsuudessa. Oma isyyttä peilataan lapsuudenkotiin, puolisoon, lähisukulaisten perheisiin, sekä omiin ystäviin. Myös erilaisissa verkostoissa, kuten työpaikalla koetaan saavaan mallia isyyteen. Isyyden voidaan siis ajatella olevan sosiaalinen rakennelma, joka kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Kalliomaa (2010, 108) tuo esille, miten hyvissä isämalleissa isä oli ollut läsnä. Isä oli ollut empaattinen, rakastava, välittävä, lämmin ja läheinen.

Saamamme vastaukset siitä, mitä lapsuudessa oli opittu tai saatu isyyteen oli noussut Mesiäislehto-Soukan (2005, 121) ja Paajasen (2006, 56, 97) tutkimuksissakin esille. Isät olivat saaneet mallia siihen, miten lapsi haluttiin kasvattaa kunnialliseksi, moraalisesti oikeudenmukaiseksi ja muita ihmisiä kunnioittavaksi. Myös rajoja ja rakkautta pidettiin arvossa lapsen kasvatuksessa. Lapsuudenkodin vaikeita kokemuksia ja ankaraa kasvatustilapiiriä pohdittiin ja jotkut isät kertoivat, etteivät he halua siirtää kokemaansa ankaruutta omien lasten kasvatukseen.

Isät sanoivat toteuttavansa isyyttään pitkälti sen mukaan, mikä koetaan itselle ja omalle perheelle parhaaksi. Joskus asenteet ja arvot voivat olla perheessä niin tiukkaan juurtuneita, että niitä vie opitun mallin mukaisesti eteenpäin seuraavalle sukupolvelle. Siksi isien ja äitien olisi hyvä pohtia työntekijälle oman lapsuudenkodin mallia. Siten vanhemmat voisivat tehdä huomioita siitä, minkä asian on kokenut hyväksi ja minkä huonoksi. Niin kuin haastattelemammeekin isät toivat esille, ei omaa isyyttä ja saatuja malleja tule mietittyä ennen kuin joku laittaa pohtimaan asioita.

5.2 ”Välillä tuli hyviä tunteita ja välillä, että mitä tästä tulee.”

Raskausuutisen saatuaan isien tunteet vaihtelivat pelon sekaisista tuntemuksista ilon ja onnellisuuden huipentumaan. Ensimmäinen ajatus saattoi olla järkytys, pelko, ristiriitainen tai huolestunut. Isät miettivät, mitä muutoksia vauva tuo tullessaan. Miten pärjää taloudellisesti? Miten alkaa sujua vauvan kanssa?

”Pisti miettimään, mutta en alkanut murehtimaan etukäteen.”

”Elämä ollut suht rauhallista, niin kyllä se mietitytti.”

”Jippii, musta tulee iskä!”

”No, onnellisia tunteita herätti, kun monta vuotta yritetty sitä, hurjalta se tuntu.”

Haastattelemistamme isistä suurimmalla osalla raskaus oli suunniteltu ja odotettu asia. Muutama isä toi esille, miten raskaus oli tullut yllätyksenä, johon oli alettu sopeutua alkujärkytyksen jälkeen. Raskauden alusta riippumatta, kaikki isät toivat esille, miten tieto raskaudesta herättää ilon tunteista aina huolestuneisuuteen asti.

Päätös ensimmäisen lapsen hankkimisesta, positiivisen raskaustestin odotus, raskaus kaikkine valmisteluineen ovat nykymaailmassa useimmille pariskunnille onnellista ja yhteistä aikaa (Sauri 1998, 60). Raskausaika on tärkeää aikaa koko perheen muotoutumiselle. Aiemmin raskausaikaa pidettiin vain äitiä koskevana tilana, kun nykyisin se nähdään myös tärkeänä vaiheena isäksi kasvulle. Isälle raskausaika on ennen kaikkea psyykkinen prosessi, jonka kautta isä alkaa valmistautua tulevaan isyyteensä. (Säävälä ym. 2001, 12.) Raskausvaiheessa isä pohtii ja kuvittelee tulevia tapahtumia. Tuleva isä eläytyy äidin raskauden vaiheisiin aina ultrakuvasta lapsen ensimmäisiin potkuihin. Äidillä on iso rooli siinä, miten isä pääsee jakamaan kumppaninsa kehollisia kokemuksia ja tuntemuksia ja sitä kautta muodostamaan kiintymyssuhdetta tulevaan lapseen. (Sinkkonen 1998, 55-56.)

Raskauden ja synnytyksen aikana miehen ja naisen on vielä kutakuinkin helppoa tehdä yhteistyötä. Lapsen saaminen on yleensä suurin yhteinen hanke, jossa isilläkin nykyään on paljon tehtävää osallistuessaan lapsenhoidon valmisteluihin, synnytysvalmennukseen ja synnytykseen. Synnytykseen asti lapsi on kahden aikuisen yhteinen asia.

Synnytyksen jälkeen kahdesta aikuisesta tulee kolmen jäsenen perhe, jossa uusin jäsen vie kaiken äidin huomion. (Sauri 1998, 60-62.) Vasta lapsen syntymä paljastaa, millä tavoin puoliset kykenevät hyväksymään toistensa tavat toimia ja miten he pystyvät yhteensovittamaan vanhemmuuden ja parisuhteen (Järvinen & Lankinen & Taajamo & Veistilä & Virolainen 2007, 90).

Työntekijä voi omalla toiminnallaan vaikuttaa siihen, millaisen roolin isä ottaa raskauden aikana. Hän voi kannustaa isää osallistumaan äitiysneuvolakäynneille ja keskustella raskauden alkuvaiheessa heränneistä huolenaiheista. Näin hän tukee ja rohkaisee isää isäksi kasvussa. Isät myös kokisivat tulevansa paremmin huomioiduksi alusta asti.

5.3 ”Parhaani mukaan yritin auttaa.”

Isät mielsivät raskausaikana antamansa tuen lähinnä fyysiseksi tueksi. Eräs isä ilmaisi sen osuvasti sanalla ”apukäsi”, mm. koiran ulkoiluttaminen ja kaupassa käynti kuuluivat tähän alueeseen. Pari isää löysi myös tuesta henkisen puolen hoivaajana tai tasoittajana.

”Lähettilä-palvelu, ihan fyysisten rajoitteiden takia.”

”Hoivaajan rooli, avovaimon raskauspahoinvointi oli niin kova.”

Puoliso on naiselle tärkeä tuki raskauden aikana. Raskauden kulku ja puolison vointi määrittävät paljolti sitä, millaiseksi isät roolinsa kokevat raskausaikana. Toiset äidit ovat elämänsä kunnossa raskausaikana, kun taas toisilla raskausaika voi olla haasteellista pahoinvoinnin, väsymyksen tai muiden fyysisten rajoitusten vuoksi. Fyysisten tunteiden lisäksi raskausaikana äidin mieltä voivat varjostaa monenlaiset huolenaiheet, joissa isä voi toimia huolenhävittäjänä.

Kaila-Behm (1997) on tuonut esille isän erilaisia rooleja raskausaikana ja miten ne muodostavat kuvan isänä olemisesta. Tutkimuksessa miehet on jaettu neljään tapaan olla isänä: sivustaseuraaja, tukihenkilö, kumppani ja perheenpää. Isät itse asettavat itsensä näihin kategorioihin, johon vaikuttaa mm. oma valmius isäksi, kiinnostus osallistua odotukseen, sekä lapsen hoitoon. (Aura & Hyvönen 2008, 9-10.)

Haastattelemistamme isistä suurin osa lukeutui kumppani-isän rooliin. Näiden isien puheissa nousi esille aktiivisuus niin raskauden aikana, kuin lapsen saannin jälkeen. He nostivat esille myös olevansa tasavertaisia, niin lapsen hoidossa kuin päätöksiä koskevilla asioilla.

Kaila-Behmin (1997) mukaan kumppani-isä on valmis isyyteen ja antaa perheelle etusijan elämässään. Usein molemmat vanhemmat osallistuvat kaikkeen toimintaan, esikoiseen liittyvään päätöksentekoon ja hoidon toteutukseen yhdessä toisiaan tukien. Kumppani-isät etsivät itse aktiivisesti tietoa ja voivat suhtautua kriittisesti ammatti-ihmisiin. (Aura & Hyvönen 2008, 10; Eerola 2008, 17.) Muutama haastattelemistamme isistä toi esille, miten kaikkea ammatti-ihmisiltä saatua tietoa tai ohjeita ei pidetty itselle sopivana, jolloin isät toimivat maalaisjärjen mukaan. Isät toivat esille sen, miten vanhempien tietämystä pitäisi arvostaa enemmän neuvolapalveluissa.

Sivustaseuraajaisän osallistuminen lapsen odotukseen, hoitoon ja kotitöihin on vähäistä. Yleensä puoliso vastaa lapseen liittyvistä asioista isän seurattessa sivusta. Isät kertovat olleensa odotuksen aikana tarkkailijoita. Terveystieteiden mielestä sivustaseuraajaisä ei ole vielä kypsä isäksi, eikä valmis ottamaan vastuuta lapsesta. Sivustaseuraajaisät eivät halua muutosta elämään esikoisen takia. Etusijalla isyyteen nähden voivat olla työ ja harrastukset. Mielestämme kukaan haastateltavistamme isistä ei sopinut sivustaseuraajaisän rooliin. Kaikkien puheissa korostui vastuunottaminen ja kypsä ajatusmalli isyydestä ja puolisona olemisesta. (Aura & Hyvönen 2008, 9; Eerola 2008, 17-18.)

Kaila-Behmin (1997) mukaan tukihenkilöisä on valmis isäksi sekä kypsä ottamaan vastuuta. Hän toimii puolison avustajana ja tukijana, päätöksissä hän tukeutuu puolisoon. Tukihenkilöisien puoliso antavat ohjeita lasten- ja kodin hoitoon. Isän osallistuminen lapsen odottamiseen ja hoitoon sekä kotitöiden tekemiseen on aktiivista. Tukihenkilöisän ja kumppani-isän ero on siinä, että kumppani-isä on tasavertainen puolisonsa kanssa kun puolestaan tukihenkilöisä on enemmän puolisoa avustava. Tukihenkilöisä on ollut pitkään yleisin isän rooli terveydenhuollossa ja tiedotusvälineissä. (Aura & Hyvönen 2008, 10; Eerola 2008, 17-18.) Muutama haastatelluista isistä voisi sopia tukihenkilöisäksi, koska puoliso oli selkeästi kuitenkin se, joka viimekädessä päätti lapsen odotukseen, hoitoon ja kotitöihin liittyvissä asioissa, isä osallistui, mutta luotti puolison tietävän paremmin asioista.

Kaila-Behmin (1997) perheenpääisä on valmis isäksi ja vastuunottoon perheen elättämisestä. Perheenpääisää kiinnostaa kaikki päätöksenteko, mutta vähemmän konkreettinen kodin- ja lapsenhoito. Isä kokee, että vastuu perheen elättämisestä on etusijalla. Perheenpääisän mielestä puolisoilla on hoitovastuu lapsesta, sekä vastuu kotitöiden tekemisestä. (Aura & Hyvönen 2008, 10; Eerola 2008, 18.) Kaikki haastateltavamme isät kokevat tärkeänä perheen toimeentulon, muttei siinä määrin, että puolison pitäisi hoitaa kaikki kotiin ja lapsiin liittyvät asiat. Esille nousi kyllä se, että isät kokivat kodin ja lapsenhoidon jäävän enemmän puolison harteille etenkin silloin, kun he itse kävivät töissä ja puoliso oli vanhempainvapaalla.

Vaikka isät on jaoteltu tiettyihin rooleihin, se ei silti tarkoita sitä, että nämä olisivat vain ne isyyden roolit, joita isät toteuttavat. Se ei myöskään tarkoita sitä, että jos isä on esim. käynneillä sivustaseuraaja, tai ei osallistu käyneille, hän ei olisi hyvä isä. Kun työntekijä ja vanhempi kohtaavat ensimmäisen kerran, tehdään usein molemmin puolin kuva vastapuolesta. Aina kemia ei kohtaa, mutta ihmissuhdetyössä työntekijällä tulee olla taito, miten ottaa jokainen tasavertaisena huomioon. Toisaalta, jos on löydetty erilaisia isänä olemisen rooleja, on hyvä pohtia sitä, miten kutakin isätyyppiä voisi tukea kasvamaan omassa isän roolissaan ja monipuolistamaan isänä olemisen tapoja. Puoliso on tärkeässä roolissa siinä, millaista isyyttä isä toteuttaa. Näitä pohtimalla puolisoit voisivat huomata, miten toimivat perheessä, sekä miten omat tavat toimia vaikuttavat puolisoon.

5.4 ”Siinä on pieni ihminen, joka tarvii mua ”

Isyys merkitsi vastuuta ja huolehtimista lapsesta. Vastauksissa korostui lapsesta välittäminen ja rakastaminen. Isät kokivat tärkeäksi saadessaan olla läsnä lasten arjessa. Työnteon koettiin kuitenkin vähentävän yhteistä aikaa lapsen kanssa, josta podettiin huonoa omaatuntoa. He toivoivat hyviä suhteita lapsiin ja kokivat ylpeyttä saadessaan olla isiä. Isyyttä ei pidetty itsestään selvyytenä, vaan muutama isistä koki saavutukseksi, jopa siunaukseksi isyytensä. Oma lapsi koettiin elämässä tärkeimmäksi asiaksi.

”Sehän on semmonen asia, että se on tärkein asia tässä maailmassa.”

”Näkee lasten kehityksen, joka päivä tulee jotain uutta.”

Isänä oleminen ja sen pohjimmainen merkitys laittoi isät pohtimaan asiaa vakavasti. Oma lapsi koetaan niin tärkeäksi, että se on jopa yhden isän mukaan ”koko elämä”. Se, että jokin asia on niin tärkeä herättää paljon tunteita. Ei ole siis ihme, että isät kokevat koko tunteiden kirjon isänä. Oma lapsi tuo iloa ja onnea, mutta samalla huolta ja surua. Kun avaa oman lapsen merkitystä isälle, nousee mieleen myös se, millainen isä olen. Olenko hyvä vai huono isä? Tämä on varmasti yksi isiä mietityttävä ikuisuuskyseminen. Lopuksi isät kiteyttivät olevansa juuri parhaita isiä omalle lapselleen.

Isyys kasvattaa. Se pakottaa pohtimaan omia elämänarvoja ja voimavaroja, muistelemaan omia lapsuuden kokemuksia ja kantamaan vastuuta muista ihmisistä. Parhailtaan isä korjaa menneiden sukupolvien mahdollisia virheitä ja siirtää lapsilleen psyykkisiä taitoja, jotka auttavat vaikeiden tunteiden käsittelyssä, sekä suhtautumaan kaikkiin tunteisiin merkityksellisenä osana elämää. Isyys on lämmin tunne, joka tuo varmuutta ja halua tehdä lapsen eteen kaikkensa. Omalle elämälle tulee laajempi merkitys ja suunta, kun toinen ihminen tarvitsee juuri minua. Jokainen isä on ainutlaatuinen ja ainoa laatuaan. Isä tuo lapselleen turvaa, lämpöä ja läheisyyttä. (Kalliomaa 2010, 107-108.)

Kekkonen (2010, 53) puolestaan tuo esille, miten isyyttä pidetään tärkeänä, josta ollaan ylpeitä. Lapsen kanssa vietetty aika koetaan arvokkaana, johon halutaan panostaa. Työn koetaan kuitenkin vähentävän perheen yhteistä aikaa, josta tunnettiin huonoa omaatuntoa. Miettinen & Rotckirchin (2012, 12) ja Paajasen (2006, 99) mukaan isien työssä koettu kiire ja väsymys heijastuvat perheeseen siten, että kotona ei jakseta olla henkisesti läsnä. Tänä päivänä monet perheet tekevät ylitoita ja pitkiä työpäiviä. Haastateltavista muutama kertoi työn paljouden syyksi sen, että oli talolainaa maksettavana. Esille nousi myös muutamalla isällä se, että he haluavat tarjota lapsilleen paremmat puitteet, kuin mitä itse olivat saaneet. Tulotason nähtiin myös heikkenevän silloin, kun puoliso oli lapsen kanssa kotona, jolloin oman ansion tärkeys korostui.

5.5 ”Haluan olla mukava, rento isä.”

Isät kertoivat haastatteluissa haluavansa toimia lapsen elämässä niin kasvattajan kuin opettajan roolissa. He toivat esille halun olla lapselle rakastava, läsnä oleva ja

kannustava isä. Jotkut isät mainitsivat myös kaverillisuuden, he haluavat olla lapselle kaveri, jolle pystyy juttelemaan. Isät haluavat, että lapset voisivat hakea tukea heiltä niin iloisissa kuin surullisissa asioissa. Monet isät halusivat myös painottaa lapsen kasvatuksessa elämän tosiasioita ja arvoja, kuten ahkeruutta, työn tekemisen tärkeyttä, kuria, kunnioittamista, rajojen tärkeyttä ja oikeudenmukaisuutta. Rehellisyyden ja luotettavuuden opettaminen tulivat myös esille.

”Että lapsi ymmärtäis jossakin vaiheessa, että isä on tarkottanut rajoilla pelkkää hyvää.”

”Oon saanu ite pienestä asti oman isän kanssa tehdä kaikkea. Tässä maailmassa pitää jotain tehdäkin, että pärjää.”

Isät toivoivat lämpimiä ja luotettavia välejä lapseen. Yksi isä kertoi, miten oman isän kanssa ei omassa lapsuudessa ollut jutellut mistään, joten toivoi, että oman lapsen kanssa voisi jutella asioista. Haastattelemillamme isillä tuntui olevan selvillä, millaisia he haluavat isinä olla, sekä mitä he haluavat lapsillensa opettaa ja miten kasvattaa. Isien vastauksissa korostui kasvattajan ja opettajan roolit. Isät halusivat olla lapsilleen myös tukijoita ja kavereita. Kaverillisuudella ei tarkoitettu sitä, ettei lapsella olisi rajoja ja vanhempia, vaan sitä, että jaettaisiin niin hyvät kuin huonotkin asiat.

Isänä joutuu toimimaan tilanteesta riippuen erilaisissa rooleissa, jotka on jaettu vanhemmuuden roolikartassa seuraavasti: rakkauden antaja, rajojen asettaja, ihmissuhde osaja, elämänopettaja ja huoltaja (Säävälä ym. 2002, 37). Tämän päivän yhteiskunnallista aikaa kuvastaa nopea muutos, myös vanhemmuus ja kasvatusta ovat murroksessa ja muuttuvat koko ajan. Vanhemmuuden roolikartta on kehitetty jäsentämään vanhemmuuden sisältöä siitä, mitä lapsi vanhemmiltaan tarvitsee aikakaudesta riippumatta. (Rousu & Helminen 2001, 3.) Vanhemmuuden roolikartan ajatuksena on se, että vanhempi pystyy toimimaan vanhemmuuden erilaisissa rooleissa, mikäli hänellä on itsellä niistä kokemusta. Omaan vanhemmuuteen vaikuttavat omat lapsuuden kokemukset hyväksytyksi ja rakastetuksi tulemisesta. Esimerkiksi vanhemman tulee olla itse saanut rakkautta osakseen, jotta hän voi rakastaa lastaan. Lapsen itsetunto ja itsetuntemus kasvavat vanhemman rakkauden antajan roolissa.

(Rautiainen 2001a, 18; Rautiainen 2001b, 28.) Haastattelemamme isät rakastivat ja hoivasivat omia lapsiaan.

Elämän opettajan roolissa, vanhempi opettaa lapselleen sosiaalisia taitoja ja tapoja. Tämä ilmeni isillä esim. hyvien käytösten vaalimisena ja toisten kunnioittamisena. Lapsilta vaadittiin mm. toisten tervehtimistä. Ihmissuhdeosaajan roolissa vanhempi ymmärtää, kuuntelee, sekä antaa positiivista palautetta lapselle. Siten vanhempi auttaa lasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omat tarpeensa ja tunteensa. Haastattelemamme isät kuuntelivat, kannustivat ja tukivat lapsiansa. Rajojen asettajana vanhemman tehtävänä on varmistaa lapselle turvallinen lapsuus. Rajojen asettaminen vaatii paitsi herkkyyttä lapsen tarpeille, mutta myös uskallusta asettaa rajoja. (Niemelä 2001a, 12-16; Rautiainen 2001b, 28.) Haastattelemamme isät korostivat rajojen tärkeyttä lasten kasvatuksessa. Rajojen koettiin antavan lapselle mm. turvaa elämässä siitä, mitä saa ja mitä ei saa tehdä. Huoltajan roolissa vanhempi puolestaan luo selkeyttä lapsen elämään. Tässä painottuvat perheen ja arjen rutiinit, näitä myös haastattelemamme isät pitivät lapsillensa tärkeinä asioina. (Rautiainen 2001b, 30.) Näiden vanhemmuuden roolien ristiaallokossa isät etsivät itselleen sopivia tapoja toimiessaan isänä. Onko siis ihme, jos vanhemmuus on välillä hukassa? Isän täytyy taipua ja venyä moniin eri rooleihin. Isänä oleminen on vastuullinen tehtävä, joka kasvattaa myös isää itseä. Ei ole siis ihme, että välillä herää kysymys, olenko hyvä vai huono isä. Jokainen kuitenkin pyrkii tekemään parhaansa. Vaatiiko ympäristö ja yhteiskunta tänä päivänä liikaa vanhemmilta? Kaikessa pitää olla hyvä, menestyvä ja eteenpäin pyrkivä.

Lapsille opetetaan jo pienestä asti kilpailu-yhteiskunnan säännöt, joissa vahvimmat pärjäävät. Jos tämän päivän vanhemmat opettavat lapsillensa toisten kunnioitusta ja arvostusta, näkyykö se tämän päivän lapsissa ja nuorissa. Mediassa tulee esille, miten lasten ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt. Lapset ovat vailloja rajoja. Kasvatushenkilöstö puhuu kurittomista ja huonokäyttöisistä lapsista. Missä vika? Onko vanhemmilla paljon hienoja ajatuksia siitä, miten lapsi tulisi kasvattaa, mutta niitä ei osata toteuttaa käytännössä, vai eivätkö yhteiskunnan ja perheiden arvot tue toisiaan. Elävätkö lapset kotona liian suojattua elämää ja kun he lähtevät maailmalle, ei kotoa opitut asiat enää pädekään? Lapsen pitää etsiä paikkaansa isoissa ryhmissä päiväkodeissa ja kouluissa, joissa jokaisella on omat tavat ja tarpeensa, mutta kuka niihin ehtii siellä vastata.

5.6 ”Parisuhde on muuttunut niin hyvässä kuin pahassa.”

Haastateltavien mukaan isäksi tuleminen on muuttanut parisuhteen muotoa ja vähentänyt yhteistä aikaa sekä seksuaalisuutta. Isät kokivat parisuhteen syventyneen ja lapsen sitouttaneen heitä enemmän yhteen. Lapset ovat tuoneet elämään erilaista sisältöä. Yhdessäolo on vähentynyt, mutta sen ymmärrettiin olevan väliaikaista. Lapset ovat pieniä vain hetken ja heidän ehdoillaan mennään tässä vaiheessa elämää. Isät kuitenkin toivat esille, miten yhteistä aikaa on saanut järjestettyä, kun on ollut tarve. Eräs isä kuvaili lapsen syntymän tuoneen parisuhteeseen painetta ja stressiä, ns. aikuisiän koliikkia. Seksuaalisuuden koettiin kärsineen lapsen syntymän jälkeen, mutta toisaalta hellyyden ei ajateltu olevan niin seksinhakuista kuin ennen.

”Se kai lienee luonnollista kun lapsi tulee, että huomio kiinnittyy enemmän lapseen, kuin puolisoon.”

”Yhteistä aikaa on illalla muutama tunti, kun lapset menneet nukkumaan.”

”Kun lapsi kasvaa, uskaltaa jo tuoda esille sen, että myös parisuhteelle tarvitsisi aikaa. Kun lapsi on pieni, tuntuu melkein rikolliselta sellaisesta haaveilla.”

”Sen taakse ei voi mennä, ettei yhteistä aikaa ole, kun lapsi on tullut. Se on itsestä kiinni, järjestääkö sitä aikaa toisen huomioimiseen.”

”Naisen on vaikea päästä äitiydestään eroon tullakseen takaisin naiseksi.”

Lapsen syntyminen vähentää tyytyväisyyttä parisuhteessa. Väsymystä, riitelyä ja turhautumista voi olla vaikea välttää. Synnytyksen jälkeen naisen kiinnostus rakasteluun voi haihtua pitkäksi ajaksi, jolloin mies voi kokea itsensä torjutuksi. Tyypillisesti parisuhdeasioiden annetaan jäädä taka-alalle ja niiden uskotaan hoituvan vanhasta tottumuksesta. Toisen olemassaolo on muistettava ja läheisyyteen on opeteltava uudestaan, jottei parisuhde joudu etäännyttämisen kierteeseen. Osa pariskunnista kuitenkin löytää lapsen syntymän jälkeen uudenlaista hellyyttä ja yhteistä aikaa pidetään tärkeänä. (Kekkonen 2010, 52-57.) Lapsi tuo tullessaan perheeseen onnea sekä lämpöä ja miehet tuntevat syvempää suhdetta puolisoonsa (Premberg & Hellström & Berg 2008, 56).

Pienten lasten perheissä ei ole paljoakaan aikaa parisuhteen hoitamiseen. Kyse ei ole aina ajanpuutteesta, vaan siitä että parisuhteen hoitamiseen pitäisi erityisesti muistaa kiinnittää huomiota kaiken lapsen kohdistuvan huomion ja uuden elämänvaiheen

opetteluun keskellä. Hellyydenosoitukset ja huomio kohdistuvat puolisoilla paljolti lapseen. Siten toisten huomioiminen jää vähemmälle. Vaikka molemmat vanhemmat ymmärtäisivätkin sen, että molempien huomio kiinnittyy enemmän lapseen, voi etäisyys kasvaa puolisoon huomaamatta. Yövalvomiset, lapsen hoidon opettelu ja sopeutuminen uuteen tilanteeseen, voi uuvuttaa molemmat. Ei ole siis ihme, kun yksi isistä kiteytti lapsen tulon jälkeisen elämän muuttuneet ”aikuisiän koliikiksi.” Tähän vaikuttivat lisääntyneet paineet ja stressitekijät, joita olivat mm. puolison hormonimyrskyt. Näitä yritettiin kuitenkin ymmärtää ja ne koettiin ohi menevänä vaiheena.

Seksin koettiin vähentyneen lapsen syntymän jälkeen. Etenkin ensimmäisen lapsen kohdalla koettiin epävarmuutta siitä, kauanko synnytyksestä palautumiseen menee. Haastattelemamme isät pitivät luonnollisena sitä, että raskauden jälkeen meni aikaa ennen kuin puoliso oli palautunut synnytyksestä. Myös väsymys vähentää halukkuutta, sillä yhteistä aikaa oli yleensä vasta iltaisin. Myös puolison muuttuminen äidistä takaisin naiseksi, koettiin haasteelliseksi. Myös Kontula (2010, 82) tuo esille, miten rakastajien roolit voivat jäädä vanhemmuuden roolien alle. Hyvin toimivassa suhteessa seksielämän mielekkyys on yksi hyvinvointia lisäävä tekijä. Hyvän parisuhteen edellytys on myös kommunikaatio eli puoliset puhuvat toisilleen, selvittävät syntyneet ristiriidat, hyväksyvät toistensa muuttumisen ja erilaisuuden sekä osaavat ilahduttaa toisiaan. Lisäksi hyvinvointia lisää arkielämän mielekkyys ja toisen rakastaminen, sekä halu sitoutua suhteeseen. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2004, 81.) Neuvolatyössä on annettu suositus tukea hyvää parisuhdetta ja ehkäistä parisuhteen ongelmien kärjistymistä. Lapsen syntymän myötä parisuhteesta ei katoa rakkaus, mutta ristiriitojen koetaan lisääntyvän. (Halme, 2009, 37-38.)

5.7 ”Perusasiat pitää olla kunnossa.”

Voimavaroja isät kokivat saavansa perheen sisäisistä suhteista, omasta ajasta sekä kunnossa olevista perusasioista. Perheen yhteinen aika sekä lapset toivat isille hyvinvointia. Yhteinen tekeminen ja harrastukset koettiin iloa tuovana asiana. Tärkeänä voimavarana pidettiin myös hyvin toimivaa parisuhdetta. Oma terveys ja taloudellinen turva nostettiin hyvinvointia lisääviksi tekijöiksi.

“Yhteiset ilon aiheet perheessä.”

”Jos väsyn, alan kiukutteleen, silloin voi omaa aikaa olla enemmän, saa omia ajatuksia pyöritellä rauhassa.”

Koko perheen hyvinvointiin vaikuttaa sekä perheen sisäiset, että ulkoiset voimavarat. Vanhempien sisäiset voimavarat, sekä luottamukselliset ihmissuhteet lisäävät perheen hyvinvointia. Myönteinen käsitys itsestä ja hyvä itsetunto auttavat kehittämään avoimen ja turvallisen suhteen lapseen. Lapsen kannalta on myös tärkeätä, että vanhempien parisuhde toimii hyvin, jotta se tarjoaa turvallisen kasvualustan lapselle. Perheen ulkopuolisista voimavaroista puhuttaessa keskeisintä on muiden ihmisten, kuten sukulaisten, ystävien ja naapurien tarjoama sosiaalinen tuki. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 80-81.)

Haastattelemamme isät kokivat oman väsymyksen vaikuttavan perheen sisäiseen ilmapiiriin. Pienikin vauva aistii, mikäli vanhemmat ovat väsyneitä tai pahalla päällä (Säkjärvi 2008, 29). Yksi haastateltavista isistä kertoi, miten oma pahantuulisuus näkyy lapsissa levottomuutena. Isien vastauksissa nousi esille, miten hyvinvoiva perhe vaikuttaa myönteisesti isään ja hyvinvoiva isä vaikuttaa positiivisesti lapseen ja puolisoon. Kaikenlainen perheen yhdessä oleminen ja yhdessä tekeminen tukevat kaikkien perheenjäsenten jaksamista (Säkjärvi 2008, 30).

Kalliomaa (2010, 108-109) nostaa esille, miten isyys ei ole aina vain ihanaa. Myös kielteiset tunteet ovat mahdollisia. Väsymys, syyllisyys ja turhautuminen tuovat haasteita isyyden tuomaan tunteiden kirjoon. Isä saattaa väsyä kaikkien hänelle annettujen vaatimusten keskellä. Isä hoitaa, remontoi ja tekee töitä, mutta saattaa silti tuntea, ettei omaa työpanosta arvosteta. Miehet kokevat myös, ettei omasta väsymyksestä ja kyyttömyydentunteista voi keskustella. Vaimo ei välttämättä jaksaa kuunnella isää, vaan kuittaa asian toteamalla, että “sinähän pääset aamulla karkuun”. Vaikka parisuhteessa koettaisiinkin toteutettavan tasa-arvoista työnjakoa lapsen hoidossa ja kotitöissä, voi kotona oleva puoliso kokea toisin. (Rotkirch 2010, 47-48.) Arkipäivän raskaus on yksi yleisimmistä syistä perheen ristiriitoihin, sekä voimavaroja kuormittava tekijä. Muita tekijöitä ovat mm. oman ajan ja vanhempien yhteisen ajan niukkuus, väsymys, vireystilan ja mielialan muutokset. Vanhemmuuteen liittyvä epävarmuus ja rooliristiriidat vähentävät osaltaan isän ja äidin omia voimavaroja. Myös

liiallinen työmäärä, työttömyys tai rahatilanteen kireys syövät vanhempien voimavaroja.
(Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 81.)

6 ISIEN AJATUKSIA NEUVOLAPALVELUISTA

6.1. ”Neuvolapolitiikka on hyvin estrogeenin hajuista.”

Isien kokemukset huomioonista neuvolapalveluissa poikkeavat toisistaan hyvin paljon. Osa isistä kokee saavansa suhteellisen hyvin huomiota ja katsoo saaneensa huomiota tasavertaisesti äidin kanssa. Osa puolestaan ei koe saavansa huomiointia ollenkaan. Suurin osa isistä kertoi terveydenhoitajien kysymysten kohdistuvan äideille. Mikäli isille esitettiin kysymyksiä, tulivat ne äidin kautta, eivät suoraan isille. Neuvolatyöntekijän katsottiin jopa vähättelevän isän roolia. Isä on sivuutettu kokonaan, kysymättä isän mielipiteitä ollenkaan. Eräs isä koki närkästystä neuvolatyöntekijän vaihtuessa, sillä suhtautuminen isään oli täysin muuttunut työntekijän vaihdoksen myötä. Uusi työntekijä oli isälle kuin ”musta vaate”, sillä asenne isään oli väheksyvä. Tämän jälkeen isä koki käynnit neuvolassa vastenmielisinä. Huttusen (2001, 211) haastatteleminen isien mukaan läheiset ja äitiyshuollon työntekijät ovat kiinnostuneita äidin voinnista ja vähemmän isän omasta voinnista. Isät huomioitiin usein äidin kautta.

”Jäi semmonen olo, että mä oon vaan turhana siellä.”

”Ei siellä kysytty isältä mitään.”

Neuvolatyöntekijä voi hyvin pienillä asioilla vaikuttaa siihen, tuntee ko isä itsensä tervetulleeksi. Osa isistä kiinnittää huomiota työntekijän tapaan huomioida isä, toiset puolestaan eivät ajattele asiaa tarkemmin. Monet isät ovat tyytyväisiä siihen, kun saavat vastauksen tekemiinsä kysymyksiin. Osa on mukautunut rooliinsa olla ns. toissijainen vanhempi, joka ulkopuolistetaan ja ohitetaan esim. neuvolakäynneillä tai neuvolakäynneiltä. Miehen toissijaistamista vanhempana, tapahtuu oman puolison osalta, mutta myös laajemmin perhepalveluissa ja koko yhteiskunnassa (Jämsä 2010b, 113).

Miehet kokevat turhautumista, kun heidän tapansa olla vanhempi väheksytään ja ennen kaikkea silloin, kun heidän vanhemmuuteen liittyvät tunteensa ohitetaan. Kun mies toissijaistetaan vanhemmuudessa, hän kokee, ettei vanhemmuus toteudu sellaisena kuin hän haluaa tai että hänen vanhemmuutta väheksytään. Toissijaistamiseen liittyviin

tunteisiin kytkeytyy myös seikkoja, jotka saavat miehet kyseenalaistamaan itse omaa vanhemmuuttaan. (Jämsä 2010b, 113.)

Isien huomiointi ja rooli synnytyshuoneessa on myös yksi ikuisuuskysymyksistä. Isät saattavat tuntea nöyryyttävää avuttomuutta ”akkavaltaisen salaseuran” keskellä. Isä saatetaan jättää täysin huomiotta ja kättilö puhuu ainoastaan synnyttäjälle kuin isää ei olisi paikalla ollenkaan. Pahimmillaan isän ainoa tehtävä on soittokellon napin painaminen, kun kättilö on saanut lapsen maailmaan ja paikalle tarvitaan lastenhoitaja. Toinen äärimmäisyys on maailmanomistajaisät, jotka äänekkäästi vaativat puolisolleen milloin mitäkin toimenpiteitä. (Hirvonen 2011, 143.)

Neuvoloiden tarjoamat valmennukset ovat perinteisesti naisten suunnittelempia ja toteuttamia. Äitien tavoittaminen on onnistunut hyvin, mutta isät eivät ole tunteneet oloaan luontevaksi neuvoloissa. Hoivakieli on perinteinen tapa keskustella, mikä ei tavoita helposti miesten maailmaa. Perhevalmennuksia on kritisoitu liiallisesta keskittymisestä äiteihin ja äideille keskeisiin aiheisiin. Isille tärkeät aiheet ja heidän tarpeensa on helposti ohitettu. Äiti nähdään perhevalmennuksessakin ensisijaisena asiakkaana. Isät kokevat usein itsensä syrjäytetyiksi ja ulkopuolisiksi neuvoloissa. Isän mielipidettä ei yleensä kysytä, eivätkä he pääse vaikuttamaan asioihin. Pääosassa ovat terveydenhoitaja ja äiti. (Pietilä-Hella & Viinikka 2006, 48.)

6.2 ”Pitää puhua koko ajan molemmille.”

Kysyessämme, miten isät halusivat heidät huomioitavan neuvolatoiminnassa, kaikki haastattelemamme isät toivat esille tasavertaisen kohtelun tärkeyden. Ihan konkreettisesti isät toivoivat terveydenhoitajan kohdistavan katseensa sekä kääntyvän myös isän puoleen neuvolakäynneillä. Isät painottivat haastatteluissa, kuinka heidän mielipiteitään pitäisi kysyä ja kuulla. Isät toivoivat neuvoja lapsen hoitoon ja isyyteen, vaikkakin he painottivat tärkeäksi sitä, että työntekijä arvostaisi myös isien omaa tietämystä ja kokemusta asioista. He toivoivat, että neuvolakäynneillä ja perhevalmennuksessa työntekijä rohkaisisi ja kannustaisi, jotta isät saisivat varmuutta isyyteensä.

”Semmonen vastaus, että ei kannata vielä murehtia, ei paljoa helpota. Se jää vaan omaan päähän pyöriin. Ois voinu jotakin vastausta saaha, ois voinu saaha aikaa keskustelua.”

”Kehottaa ottamaan kantaa, toimimaan, ettei vaan seuraa sivusta, kun äiti touhuaa, ”että määhän vaan osaan”.”

Isän rohkaistessa mielensä ja kysyessä jotain asiaa työntekijältä, tulisi isän kysymykseen heti tarttua niin neuvolakäynneillä kuin perhevalmennuksessakin. Isän kysymys voi olla kauan harkittu ja mieltä painava asia, vaikka se olisi työntekijän mielestä vähäpätöinen. On suhteellista, kuinka isona isä voi jonkin asian kokea, vaikka se olisi työntekijän mielestä pieni asia. Kysymyksen huomioinnin lisäksi työntekijän olisi hyvä motivoida aloitteentekijää jatkamaan asiasta keskustelua. Esimerkiksi perhevalmennuksessa tämä voisi toimia keinona saada muutkin ryhmän jäsenet osallistumaan keskusteluun. Näin pienestä asiasta voi kehittyä laajempi ja kattavampi keskustelu ryhmän kesken. Työntekijältä vaaditaan herkkyyttä huomata otolliset tilanteet keskustelun aikaansaamiselle.

Isän huomioiminen ei ole vaikeaa, mutta se tulisi tiedostaa ja pyrkiä toteuttamaan, sillä isän ääni voi helposti jäädä äidin varjoon. Neuvolakäynnit ovat edelleenkin enemmän lasten ja äidin kuin isän juttu. Olisi hyvä, jos neuvolaan tuleva mies saisi samanlaisen kohtelun lastensa isänä kuin nainen lastensa äitinä. Isiä pitäisi kohdella aidosti tasaveroisina vanhempina äidin kanssa kaikissa odotukseen, synnytykseen ja vanhemmuuteen liittyvissä asioissa. Osa perhevalmennuksesta tulisi suunnata erikseen isille. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että isäryhmistä tulisi normaali osa perhevalmennusta. (Karlsson 2011, 24-25; Huttunen 2001, 212.) Neuvolaympäristöä on mahdollista muokata hyvin pienillä ja konkreettisilla asioilla isäystävällisemmäksi. Esimerkiksi tuolien riittäväällä määrällä ja oikealla sijoittelulla, voidaan isä saada tuntemaan itsensä tervetulleeksi ja yhdenvertaiseksi asiakkaaksi neuvolassa. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2008, 53.)

Huomion kohdistaminen isään, kysymysten osoittaminen myös isälle ja keskusteleminen aktiivisesti isän kanssa, saavat isän tuntemaan itsensä aidosti tervetulleeksi neuvolaan miehenä, isänä ja puolisona. Kohtaamista isän kanssa voi myös harjoitella. Jotta työntekijä tiedostaisi omat toimintatavat, voi keinona käyttää esim. vastaanoton videointia tai äänittämistä. Ulkopuolinen tarkkailija voi myös auttaa

huomaamaan omia totuttuja tapoja, joihin voi ilman ulkopuolisen tukea olla vaikea päästä käsiksi. Palautteen kysyminen suoraan isältä ja äidiltä joko suullisesti tai kirjallisesti vastaanoton jälkeen, on myös hyvä käytäntö. Avoin suhde isiin antaa tietoa isien tarpeista ja auttaa suuntaamaan neuvolatyötä perheiden tarpeen mukaan. Erilaiset tutkimukset, mitkä on kohdistettu isiin ja perheisiin, antavat yksilötasoa laajalaisempaa tietoa isien tarpeista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 52.)

6.3 ”Pitää olla molempien juttu.”

Haastattelujen myötä huomasimme monien seikkojen vaikuttavan isien aktiivisuuteen neuvola- ja perhevalmennuskäynteihin. Lähes kaikki isät halusivat olla mukana neivolakäynneillä. Puolet vastanneista kävi neuvolassa lasten kanssa keskenään. Syy aktiivisuuteen oli kiinnostus lapsen kasvuun ja kehitykseen, niin raskausaikana kuin syntymän jälkeenkin. Isien mukaan äidit halusivat heidän osallistuvan neivolakäynneille ja he myös toivoivat isien käyvän lasten kanssa keskenään. Isät toivat kuitenkin esille, kuinka heillä saattoi olla paineita siitä, osaavatko he neuvolassa esittää äidin mielestä oikeita kysymyksiä ja muistavatko he viedä saamansa tiedon kotiin. Yhteisellä käynnillä isät olivat kokeneet jääneensä sivustaseuraajan rooliin. Joko terveydenhoitaja oli kohdistanut puheensa vain äidille tai äiti oli ollut aktiivisempi puhuja, isän jäädessä taka-alalle.

Työ nostettiin esille hyvinkin rajoittavana tekijänä neuvola- ja perhevalmennuskäynneille osallistumisessa. Monet sanoivatkin työn syyksi olla osallistumatta. Toisaalta esille nostettiin myös se seikka, että ajat tiedetään jo hyvissä ajoin, jopa monen kuukauden päähän, jolloin suurimmalla osalla isistä olisi mahdollisuus järjestää halutessaan vapaa-aikaa töistä. Isät toivoivat neivolakäyntien ajoittuvan ruokatuntien aikaan, jolloin heillä olisi helpompi järjestää osallistuminen käynneille. Pikkulapsivaiheessa aktiivisuus käynteihin oli suurimmillaan, perhevapaiden kuten isyysvapaan ja isäkuukauden, mahdollistaessa paremmin osallistumisen. Monissa perheissä käytännöksi oli kuitenkin muodostunut tapa, jossa isä jäi isomprien lasten kanssa kotiin, äidin käyttäessä vauvaa neuvolassa.

Osalla isistä oli neuvolapalveluista huonoja kokemuksia. He toivat esille, kuinka terveydenhoitajan asenne oli ollut syrjivä, jopa väheksyvä. Tästä syystä aktiivisuus käynteihin oli vähentynyt.

Eräs isä kertoi, kuinka halua perhevalmennukseen osallistumiselle ei syntynyt, sillä ”myyntipuhe” oli ollut sen verran huono. Sieltä ei uskottu myöskään tulevan esiin uutta tietoa, joten osallistumista ei pidetty tärkeänä.

”Kuuntelijan ja oppijan roolihan siellä on.”

”En ole avautunut siellä, koska siellä ei synny luottamuksellista suhdetta.”

Isien aktiivisuus neivolakäynteihin kasvaa koko ajan. (Leinonen 12.3.2013, haastattelu). Monet isät haluavat olla enemmän läsnä lapsen arjessa ja lapseen liittyvissä asioissa. Onko isän aktiivisuudelle kuitenkin esteenä vielä yhteiskunnan asenne ja äitimyytti? Vai ovatko ne yksinkertaisesti käytännön sanelemat ehdot, jotka joko mahdollistavat tai estävät osallistumisen? Monissa perheissä neivolakäynnin järjestelyistä ei juuri keskustella, vaan se on äitien ”juttu”. Yleensä, vielä tänä päivänä, lapsia kotona hoitava vanhempi on äiti, joten päivällä oleva neivolakäynti on luonnollisesti äidin hoidettavissa. Miksi isät järjestäisivät vapaata töistä neivolakäynnin ajaksi, jos äiti on kotona lapsen kanssa ja voi käynnin järjestää? Isillä onkin isompi työ voittaa ensin käytännön esteet, kuten työ, ja sen jälkeen vielä asenne puolelleen. Pitääkö siihen olla syy, jos isä käyttää lapsen neivolassa, vaikka äitikin olisi voinut sen tehdä? Monet isät ovat tämän kokeneet. Neivolassa on ensimmäisenä kysytty isältä, että: ”Eikö äiti päässyt paikalle?” tai ”Onko äiti kipeänä?”. Millaista ajatusta ja asennetta neivolatyöntekijä näillä kysymyksillä isälle viestittää?

Neivolatoiminta on viime vuosien aikana kehittynyt myönteisempään suuntaan isän näkökulmasta käsin. Isien lisääntyneet neivolakäynnit lasten kanssa näyttävät osoittavan miesten sitoutumista enemmän vanhemmuuteen ja omaan lapseen. Isien mukaantulo tuo haasteita neivolatyöntekijöille, kohdata isät miehinä ja erillisinä vanhempina. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 47.)

Sosiaali- ja terveysministeriön tekemässä selvityksessä (2008) tuli esille, että terveydenhoitajien mielestä keskeinen ongelma on isien kohtaamisessa ja tukemisessa,

isien tavoittaminen. Ongelmaksi kerrottiin myös se, etteivät isät käy neuvoloissa. Isät ovat usein töissä neuvola-aikaan, eivätkä siksi pääse neuvolaan. Varsinkin niitä isiä, jotka tarvitsevat eniten tukea, on vaikea saada paikalle. Selvityksessä tuli esille myös isien ja äitien asenteet ja perinteinen nevolakulttuuri. Isät saattavat ajatella, että nevolakäynnit kuuluvat äidin vastuulle. Äidit myös saattavat ajatella näin ja ikään kuin ”omivat” tavan itselleen. Monet isät myös kokevat nevolaympäristön itselleen vieraaksi, he mieltävä sen olevan naisten ja lasten valtakuntaa. (Säävälä ym. 2001, 38; Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 36-37.)

Varsinkin ensimmäistä lastaan odottavissa perheissä isät tarvitsevat lisärohkaisua ja neuvolan kynnyksen madaltamista, esimerkiksi isälle osoitetulla erillisellä kutsulla tai muun yhteydenoton kautta (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 52). Isiä olisi hyvä saada entistä enemmän lastennevolakäynneille, sillä suora kontakti terveydenhoitajaan kannustaa isiä olemaan aktiivisempia vauvanhoidossa. Tämä puolestaan on vauvan kehityksen ja perheyhteisön tasapainon kannalta hyvä asia. (Säävälä ym. 2001, 38.) Yhteiskunta voisi tukea isyyttä mahdollistamalla miesten käynnit neuvolassa työaikana. Joka tapauksessa THL:n mukaan isien osallistuminen nevolakäynneille on aika aktiivista. Osallistuminen vaihtelee alueittain, mutta enimmillään käynneille osallistuu jopa 2/3 isistä. Saman lähteen mukaan melkein kaikki isät osallistuvat perhevalmennukseen. (Karlsson 2011, 24-25.) Lähde ei kerro, kuinka tässä on huomioitu se, ettei läheskään kaikille isille ole tarjottu perhevalmennusta. Vasta uusi neuvola-asetus 2011 velvoittaa kunnat järjestämään perhevalmennusta kaikille ensimmäistä lastaan odottaville vanhemmille.

6.4 ”Faktatietoa”

Kysyessämme isien saamasta tuesta neuvolapalveluissa, saimme jälleen hyvin erilaisia vastauksia. Osa koki saaneensa tukea käytännön asioihin, kuten lapsen hoitoon ja kasvatukseen erilaisten oppaiden, tiedotteiden ja käytännön ohjeiden muodossa. Myös valmentautuminen synnytykseen oli noussut monen isän mielestä hyvin esille.

Osa oli saanut muistutusta parisuhteen vaalimisesta, kun taas osa ei ollut mielestään saanut minkäänlaista tukea parisuhteen hoitoon. Isyyteensä tai omaan kykyyn hoitaa

lasta, isät eivät olleet kokeneet saaneensa tukea. Näihin liittyviä kehitysideoita nousi vahvasti esille seuraavassa alaluvussa. Neuvolakäyntien sisältö koettiin hyvin lapsikeskeiseksi. Neuvolassa isän mielestä painotetaan huomiota terveyden, painon ja pituuden tarkkailuun, joten omat kysymykset parisuhteen hoidosta ja ongelmatilanteista koetaan hankalaksi. Isät kokivat epäoikeudenmukaiseksi muun muassa äidin oman ajan tärkeyden korostamisen, isän omasta ajasta puhuminen oli jäänyt pääosin huomiotta.

”Sillä että äiti saisi omaa aikaa, halutaan tukea äidin henkistä hyvinvointia, ei sitä että isä olisi enemmän lapsen kanssa.”

Perhevalmennuksessa on koettu hyväksi saadut tiedot lapsen ravitsemuksesta ja hoidosta. Osiot koettiin ylipäättään painottuvan oikeisiin alueisiin. Sosiaalityöntekijöiden osio eläinkorteista oli koettu leikiksi, josta ei oltu saatu mitään hyötyä itselle. Perhevalmennuksesta nostettiin esille vertaistuen merkitys. Tärkeää oli muiden vanhempien mietteet ja kokemukset, jolloin sai tiedon, ettei ole yksin uudessa tilanteessa. Erään isän mielestä perhevalmennuksessa ei noussut keskustelua, koska parit olivat niin hiljaisia. Työntekijä oli vuorollaan kysynyt pareilta jotain, mutta keskustelua ei ollut silti syntynyt. Eräs isä, joka ei ollut saanut perhevalmennusta lainkaan, koki joutuneensa synnytyslaitoksella ristiriitaiseen tilanteeseen hoitajan pyytäessä häntä väistymään, puolison huutaessa takaisin. Isälle oli tullut sellainen tunne, ettei tiennyt, missä olla.

”Saanko mä nyt istua tässä tai olla tässä vai olenko edessä.”

”Itelle oli tärkeätä vertaistuki, kun kaikki tuli niin uutena. Helpotti oloa ja jännitystä. Vaikkei ite kyselly, niin se helpotti, kun siinä oli muitakin ihmisiä samassa tilanteessa.”

Paras tuki isälle olisi huomioda hänet tasavertaisena äidin rinnalla ja ottaa hänet vastaan täysivaltaisena vanhempana. Isän tulisi kokea itsensä tärkeäksi ja mielipiteensä arvokkaaksi. Hyvin pienillä asioilla isälle voi tulla ulkopuolisuuden tunne. Esimerkiksi istumajärjestykseen tulisi kiinnittää huomiota. Eihän se ole juuri isä, joka jää “ovenvartijaksi”?

Neuvolassa ja perhevalmennuksessa yhä tärkeämpään rooliin tulisi nousta parisuhteen hoitaminen niin raskaus- kuin pikkulapsivaiheen aikana sekä isien tukeminen tässä

haastavassa elämäntilanteessa. Tilastojen mukaan todennäköisin aika ottaa avioero tai tehdä syrjähyppy on ensimmäisen lapsen ensimmäiset ikävuodet (Kekkonen 2010, 55). Voiko osa näistä syrjähyppyistä ja parisuhteen ongelmista aiheutua kykenemättömyydestä asettua toisen asemaan ja tietämättömyydestä, mitä kaikkea kumppani käy läpi hormoni- ja tunnemyrskyissään? Vuosittain noin 30 000 lapsen perhe hajoaa erilaisten ongelmien seurauksena (Haapio ym. 2009, 188). Ovatko vanhemmat saaneet tarpeeksi vahvistusta ja tukea ajatukseen, että pikkulapsivaihe, jolloin iso osa eroista tapahtuu, on ohimenevä haasteellinen vaihe elämässä? Olisi ensiarvoisen tärkeää, että vanhemmat saisivat oikeanlaista ja kannustavaa tukea, jotta he jaksaisivat tämän haastavimman vaiheen ohi perheenä.

Neuvola on hyvä paikka vanhemmuuden ja perheen hyvinvoinnin tukemiseen, sillä se tavoittaa lähes kaikki vanhemmat raskauden aikana sekä lapset ikäkausittain. Lastenneuvolaa koskevissa suosituksissa on myös nostettu esille isän ja lapsen välisen suhteen varhainen tukeminen. (Vuorenmaa & Salonen & Aho & Tarkka & Åstedt-Kurki 2011, 286-287.)

Isien mukaan, neuvolasta saa ohjeita ja tietoa, jos itse on aktiivinen. Ohjeet ovat isien mielestä usein ylimalkaisia ja yleisellä tasolla olevia. Heidän mielestä neuvoloissa annettava ohjaus on usein liian teoreettista ja he haluaisivatkin enemmän konkreettista apua vauvan hoitoon liittyvissä asioissa. Isät kaipaavat terveydenhoitajalta rohkaisua ja kannustusta isyydelleen, varsinkin silloin, kun heiltä puuttuu vertaistuki. Isät kokevat kuitenkin rohkaisun saamisen neuvolasta vähäiseksi. Isien kokemus henkilökohtaisen tuen saamisesta on myös pieni. (Vuorenmaa ym. 2011, 287.)

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen (2008) mukaan terveydenhoitajille kohdistettuun kyselyyn vastanneista lähes kaikki (94%) kokivat tarvetta omien valmiuksiensa kehittämiseen isien tukemisessa. Valmiuksien kehittämisen tueksi kaivattiin uutta, ajantasaista aineistoa, koulutusta sekä yhteisiä linjauksia isien tukemiseen. Isien tukemisen kehittämishanketta kannatti joka viides terveydenhoitaja. Terveydenhoitajat ymmärsivät kyselyn mukaan isän merkityksen lapsen kehitykselle ja sen, että isien tukemisen avulla voidaan parantaa perheiden toimintakykyä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 41, 47.)

Tämän päivän neuvolat ovat myönteisiä, mutta miesten suhteen passiivisia. Mikäli työntekijät suhtautuvat passiivisesti, on asiakkaan luonnollisesti hyvin vaikea tuoda esille vaikeaksi koettuja asioita, kuten tunteita. Miehet eivät koe voivansa käsitellä tunteita perhepalveluiden piirissä. Aktiivinen työntekijä tukee puhumista myös niiden isien kohdalla, jotka eivät osaa tai tohdi itse ottaa asioita esille. (Jämsä 2010b, 117-118.)

Perhevalmennuksen positiivisia vaikutuksia on esimerkiksi turvallisuuden tunteen vahvistaminen. Valmennuksella on pystytty vähentämään nuorten isien uuteen elämäntilanteeseen kohdistuvaa ahdistusta. Valmennuksessa jo asioiden puheeksi ottaminen, saa osallistujissa aikaan pohdiskelua. Toivomuksena on, että nämä ajatukset lisäävät lapsen saamiseen liittyvää itseluottamusta, mikä on vanhempien tärkeä voimavara. Vaikka valmennuksella ei olisikaan vaikutusta vanhemmuuden taitoihin tai synnytyskokemukseen, se kuitenkin laajentaa sosiaalisia verkostoja. (Haapio ym. 2009, 17.)

Vertaistuella tarkoitetaan samanlaisessa elämäntilanteessa olevien henkilöiden antamaa sosiaalista tukea toisillensa. Kun henkilöitä koskee sama ongelma tai tavoite, syntyy usein vahvistava yhteenkuuluvuuden ja normaaliuden tunne. Ihminen ajattelee, ettei ole ainoa, joka yrittää selviytyä kyseisen asian kanssa. Vertaistuen järjestäminen on oivallinen ja yhteiskunnalle edullinen tapa auttaa vanhempia selviytymään kasvatustehtävässä. Toisilta saa ymmärrystä tilanteeseen ja kokemusten kuuleminen rikastuttaa omaa ajattelua. Vertaistuella on oma merkityksensä vanhemmuuden vahvistajana ja perheiden arjen selviytymiskeinojen sekä elämänhallinnan edistämiseksi. Vanhemmat jakavat vertaisryhmissä kokemuksiaan ja kuulevat toisten ajatuksia vanhemmuudesta, jolloin he muovaavat myös omaa kuvaa itsestään isinä ja äiteinä. Ryhmän toimivuus, keskinäinen vuorovaikutus ja yhteinen toiminta, ei synny hetkessä. Läsnäolijoiden tulee saada rauhassa tutustua toisiinsa ja muodostaa oma suhteensa käsiteltävään asiaan. Avoin kommunikaatio voi ainoastaan synnyttää aidon ymmärretyksi ja hyväksytyksi tulemisen kokemuksen. (Haapio ym. 2009, 44-45; Helsingin kaupunki 2009.)

6.5 ”Ois toinen isä, joka voisi oman kokemuksen kautta opastaa.”

Saimme isiltä runsaasti hyviä ajatuksia ja toiveita neuvolapalvelujen kehittämiseksi. Erityisesti esille nostettiin henkisen tuen tarve isyyteen, neuvolapalveluiden sisältö, vetäjän roolin merkitys, käytännön ideat ja huomioinnin tärkeys. Isien ehdotukset olivat hyvin konkreettisia ja järjestettävissä olevia.

Isät toivoivat harjoituksia lapsen hoitoon esim. nukella, jolla voisi konkreettisesti harjoitella vauvan käsittelyä ja vaipanvaihtoa. Epävarmuutta vanhemmat kokivat lapsen sairastelusta ja itkuisuudesta, johon isät halusivat käytännön vinkkejä. Isät haluavat, että myös huonoista puolista jutellaan, he toivovat saavansa faktatietoa. Pietilä-Hellan & Viinikan (2006, 49) mukaan isät haluavat konkreettista ohjausta ja rohkaisua vauvanhoitoon. He toivovat perhevalmennuksiin monen alan asiantuntijoiden näkemyksiä. Isät toivoivat myös yhteistä keskustelua sekä tunteiden ja kokemusten käsittelyä ennen ja jälkeen syntymän. Isien odotuksissa on omakohtainen valmentautuminen isyyteen.

Keskustelua toivottiin hormonimyrskyjen aiheuttamista muutoksista, jotta tilanteeseen osattaisiin suhtautua oikealla asenteella. Myös synnytyksissä mahdollisesti tulevista ongelmista haluttiin tietoa. Isiä myös huoletti ajatus äidin väsymisestä, raskauden jälkeisestä masennuksesta ja jopa äidin kuolemasta. Ääripäät tulisi käydä läpi, jotta isät voisivat varautua myös pahimpaan. Isiä mietitytti esim. yksin jääminen ongelmien kanssa. Ehdotuksena isillä oli tukiverkoston kartoittaminen, verkostokartan laatiminen ja auttamistahojen selvittäminen etukäteen. Eräs isä sanoi faktatiedon helpottavan oloa, ei pelottavan. Kuitenkin puolisoa haluttiin suojella liialta tietomäärältä. Isät halusivat selkeyttä omasta paikastaan synnytyksessä, laitteista ja mahdollisesta hätäsektiosta. Turvavälineistä isillä nousi vastakkaisia ajatuksia. Osa isistä haluaisi tietää enemmän turvavälineistä, esim. kaukalon kiinnityksistä ja malleista. Osa puolestaan ei koe tarpeelliseksi turvavälineistä puhumisen. Haapion ym. (2009, 17) mukaan perhevalmennuksessa saatava valtava ohjemäärä saattaa lisätä ahdistusta ja pelkoa. On huolestuttavaa, jos valmennus horjuttaa vanhempien itseluottamusta omasta pärjäämisestä synnytyksessä tai lapsen hoidossa.

”Itse ois kaivannut tukea siihen miten ois voinut tukea kotona olevaa lasta, joka oireili, kun äiti oli useaan otteeseen sairaalassa raskauspahoinvoinnin takia.”

“Olis toinen isä, joka voisi oman kokemuksen kautta opastaa ja kertoa omia kokemuksia niin hyvässä kuin pahassa. “

“Äideille selittää sitä isänkin kantaa, että ei se vaan sen äidin elämä muutu, muuttuu se isänkin elämä. Kyllä niilläkin isilläkin tulee ristiriitaisia tunteita ja ajatuksia. Tuntuu, että kaikki asiat pyörii siinä äidin ympärillä. Jotenkin jää vajaaksi se, että voi isälläkin olla kaikkea mielen päällä. Niitä ei pääse purkamaan kovin helposti.”

Työntekijän sukupuolella ei ollut isien mielestä niin suurta merkitystä, vaan sillä, onko vetäjällä tarpeeksi tietoa, kokemusta, maalaisjärkeä sekä luottamusta herättävä asenne. Osa isistä oli sitä mieltä, että miesvetäjä osaisi tuoda enemmän miehen näkökulmaa keskusteluihin, jolloin myös omia ajatuksia olisi helpompi tuoda esille. Isät halusivat esille faktaa, nostattamaan keskusteluja aiheista. Koulukaavamainen luennointi ja liian holhoava tyyli, ei ollut isien mieleen. Huttusen mukaan miehet tuntuvat pitävän tärkeänä sitä, olipa työntekijä mies tai nainen, että hänellä on omakohtaista kokemusta niin raskaudesta ja synnytyksestä kuin lapsen varhishoidostakin. Myös maallikkovetäjä voi olla sopiva tehtävään. Nykyisessä perhevalmennuksessa saattaakin olla liiaksi luento- ja asiantuntijakeskeisyyttä. (Huttunen 2001, 213.)

Ajatus isäryhmistä nostettiin esille useamman isän taholta. Silloin isät voivat vapaammin ilmaista tunteitaan, jakaa kokemuksia ja tuoda omia ajatuksia, joita ei ehkä halua tuoda puolison läsnä ollessa. Isät ehdottivat, että isäryhmien sisällöistä kysyttäisiin etukäteen esim. sähköpostilla. Aihe-alueet valittaisiin sen perusteella, mitkä kiinnostivat isiä. Käyntikerrat voisi valita omien tarpeiden mukaan.

Puolison läsnäolo perhevalmennusryhmissä saattaa rajoittaa isän mahdollisuuksia ja halua tuoda keskusteluun itselle tärkeitä aiheita. Todennäköisesti isät omassa ryhmässään vaihtavat rohkeammin ajatuksiaan lapsentuloon, isyyteen ja etenkin parisuhteeseen liittyvistä asioista. Äidin poissaolo on tärkeää, sillä hän saattaa paikalla ollessaan passivoida isän. Isä herkästi vetäytyy taka-alalle ja antaa äidin olla perheen edustaja. Näin isä ei saa tilaisuutta olla vastuussa oleva vanhempi. (Säävälä ym. 2001, 30; Pietilä-Hella & Viinikka 2006, 48.)

Kaiken kaikkiaan neuvoloissa on varsin vähän tehty suunnitelmia isien tukemisen kehittämiseksi. Niissä neuvoloissa, joissa suunnitelmia oli tehty, koskivat ne lähinnä isäryhmien perustamista. Perhevalmennuksen uudistaminen ja kehittäminen olivat myös työn alla, kuten isäneuvolan kehittäminen, jossa isä ja lapsi tulevat kahdestaan neuvolaan. Eräässä terveyskeskuksessa oli vireillä tilastointikäytäntö, jolla tilastoidaan isien mukanaolo neuvolakäynneillä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 38, 44.)

Perhevalmennuksen järjestäminen vaihtelee paikkakunnittain, mutta yleensä se koostuu keskimäärin kolmesta viiteen kokoontumiskertaan, jolloin parin tunnin ajan esitelmöidään ja keskustellaan lähinnä raskauteen ja synnytykseen liittyvistä asioista. Miehillä saattaa olla järjestettynä oma tuntinsa, jolloin puhutaan isyyteen liittyvistä asioista. Voidaan puhua kuitenkin varsinaiseen isyyteen valmentautumisesta vasta silloin, kun esim. perhevalmennuksen yhteyteen tai sen lisäksi miehille on suunniteltu omia isäryhmiä, jotka kokoontuvat oman suunnitelman mukaisesti. Isät ovat pitäneet isäryhmissä erityisesti keskusteluista, kokemusten vaihdosta ja siitä, että saa vapaasti kysellä mieltä askarruttavista asioista sellaiselta henkilöltä, joka itse on jo käynyt sen kaiken läpi. Isät kokevat helpottavana tiedon, että muillakin miehillä on samanlaisia kokemuksia ja tästä syystä isäryhmät voivat olla joillekin isille hyvä tukimuoto. (Huttunen 2001, 211, 213.)

Isäryhmissä pyritään vahvistamaan ja saamaan käyttöön isyyteen liittyviä voimavaroja. Keskeistä on saada isät uskomaan ja luottamaan omaan selviytymiseen ja osaamiseen kyllin hyvänä isänä. Työntekijä voi käytännössä vaikuttaa tähän antamalla myönteistä palautetta onnistumisista, kannustaa kokeilemaan ja ottamaan vastuuta. Tuen saamisessa on keskeistä kuulluksi ja hyväksytyksi tuleminen kokemukseksi, minkä jälkeen voi olla helpompaa ottaa toisenkin tarpeet huomioon. Neuvolatyö voi siis osaltaan vahvistaa tällaisen positiivisen kierteen kehittymistä. (Säävälä ym. 2001, 26.)

Esille nostettiin myös ajatus isyysneuvolasta, jossa käsiteltäisiin samoja asioita kuin äidin kanssa, mutta isän kannalta ajateltuna. Puheeksi tuli myös idea isäneuvolasta, jossa vain isä saisi käydä lapsen kanssa. Ajatuksena, että lapsen ensimmäisenä vuonna olisi käyntikertoja pari, joihin äidillä olisi porttikielto.

”Semmosia tilaisuuksia ois hyvä olla tai ihan semmosia neuvoloita, johon vois vanhemmat mennä keskustelemaan just sen hetkisistä ongelmista perheessä. Aiheet vois etukäteen kysyä ja ryhmät koota sen mukaan. Tällaisissa sais kuitenkin sen ammattilaisen asiantuntijuutta ja samassa tilanteessa olevilta vanhemmilta vertaistukea.”

Isät halusivat, että neuvolapalveluissa otettaisiin esille isän jaksaminen. Kuinka isän jaksamista voitaisiin tukea. Toivottiin opastusta, miten esim. omaa aikaa voidaan järjestää, jotta se sopisi kummallekin. Isät toivat esille, että hekin ovat uudessa tilanteessa ja äitien asettamat paineet ja vaateet koettiin tuovan tuplapainetta. Olisiko tarpeen matalan kynnyksen ”perheneuvola”, johon vanhemmat voisivat olla yhteydessä ihan perheen arkeen liittyvissä tilanteissa, joihin he toivovat asiantuntijan neuvoja ja ohjeita?

”Stressiä se tuo isälle ihan samalla tavalla kuin äidillekin. mutta sitä ei tulla ajatelleeksi, että se on yleensä äiti joka luo stressiä isälle.”

Puhelinaikaa toivottiin lisää, mutta ajankohtana ei saisi olla ruokatunnin aika, jolloin isät pääsisivät paikalle parhaiten. Isät uskoivat henkilökunnan lisäyksen mahdollistavan joustavammat neuvola-ajat. Iltavastanottoja on tarpeen järjestää sekä äitien että isien tarpeita vastaaviksi. Työelämä ei ainakaan vielä jousta riittävästi lapsiperheiden tarpeiden mukaisesti. Arvokas työmuoto on kotikäynnit, joissa tavoitetaan niin isä kuin äiti omassa tutussa ympäristössään. Kotikäyntejä tulee kehittää perheiden tarpeiden mukaisesti, se voi olla joskus ainoa tapa tavoittaa perhe, joka ei muutoin tulisi neuvolaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008, 52.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kuvata isyyttä ja isien roolia perheissä sekä parisuhteessa. Halusimme nostaa esille isien huomiointia neuvola- ja perhevalmennustoiminnassa sekä heidän kokemaansa kohtelun tasa-arvoisuutta äidin ja isän välillä. Erityisesti korostimme isien omia kokemuksia ja toiveita neuvolapalveluiden kehittämisessä.

Tutkielmassamme käy ilmi, että isät yhä enenevässä määrin osallistuvat lastensa hoitoon ja kasvatukseen. Isät näyttävät enemmän tunteitaan ja ymmärtävät oman läsnäolonsa tärkeyden lastensa kehitykselle. Nykyään tasa-arvo isän ja äidin välillä lisääntyy perhe-elämässä, sillä kodin- ja lastenhoito sekä työssäkäynti jakaantuvat tasaisemmin heidän välillään. Haastattelemamme isät haluavat olla läsnä perhe-elämässä. He kokevat isyyden olevan tärkeä, jopa tärkein asia elämässä. Lapset ovat tuoneet elämään velvollisuuksia ja vastuuta, mutta samalla he tuovat iloa, onnea ja ylpeyden aihetta.

Isien aktiivisuus luo hyvinvointia niin lapsille kuin myös koko perheelle. Yhteiskunnallisesti tämä tulisi ottaa huomioon tärkeänä voimavarana. Isän mukanaolo lapsen kasvatuksessa on todettu vähentävän tyttöjen psykologisia pulmia ja poikien käyttäytymishäiriöitä (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2008, 17). Tämän seikan huomioon ottaminen voisi vähentää yhä lisääntyvää lasten ja nuorten pahoinvointia ja syrjäytymistä. Myös avioerojen on huomattu vähenevän niissä perheissä, joissa isät pitävät aktiivisemmin isyydenvapaita (Fägerskiöld 2006, 79). Isien parempi huomioon ottaminen perhepoliittisesti voisi johtaa ennaltaehkäiseviin tuloksiin ja saattaisi tuoda yhteiskunnalle merkittäviä säästöjä.

Isien omat tuntemukset ja mielipiteet tulevat parhaiten esille juuri henkilökohtaisissa haastatteluissa, joissa isät parhaiten avautuvat puhumaan isyydestään ja omista tarpeistaan. Tämä edellyttää haastattelijan kykyä luoda isään luottamuksellinen suhde. Isät toivat haastattelutilanteissa esille hyvin avoimesti omia erilaisia tunteita isyydestään. Tunneskaala vaihteli herkistymisestä välillä jopa tuohtumiseen.

Haastattelemamme isät kokevat neuvolapalveluiden ja perhevalmennuksen kohdistuvan liiaksi vain äidille. Suurin osa isistä kertoi jääneensä sivustaseuraajan rooliin. Kysymyksiä ei kohdistettu isille ja osa kertoi, että heidän osuuttaan jopa vähäteltiin. Osa isistä kuitenkin koki saaneensa asiallisen vastauksen esittämiinsä kysymyksiin. He kokivat sen riittävän.

Jo aiemmissa tutkimuksissa on tuotu esille, että isät edelleenkin peräänkuuluttavat tasa-arvoista kohtelua neuvolapalveluissa. Tätä tukee myös meidän opinnäytetyömme. Haastattelemamme isät halusivat tulla kohdelluiksi henkilökohtaisemmin äidin rinnalla. Terveystieteiden ihmisläheinen kohtelu katsekontaktin, eleineen ja ilmeineen luo isälle tunteen, että hänet huomioidaan ja tieto kohdistetaan myös hänelle. Isät toivovat neuvolapalvelua, jossa he saisivat tukea, rohkaisu ja kannustusta isyyteensä. He toivoivat kehitettäväksi isyysneuvolaa, jossa ennen lapsen syntymää käsitellään isäksi tuleminen haasteita. Isäneuvola-aika puolestaan olisi mahdollisuus, johon lapset menisivät isän kanssa ilman äitiä. Isät nostivat esille myös isäryhmien tärkeyden, joissa he saisivat vertaistukea. Osa esitti toiveen, että vetäjänä toimisi mieshenkilö.

8 POHDINTA

Kävimme keskustelemassa lokakuussa 2012 Siivet -projektin työntekijöiden kanssa mahdollisesta opinnäytetyömme aiheesta. He kertoivat, että tutkimukselle, jossa huomioidaan isien osuus neuvolapalveluissa, olisi tarvetta. Joten opinnäytetyömme aihe nousi työelämän tarpeesta, jossa perhevalmennuksen kehittäminen on keskeisenä tavoitteena. Toivomme opinnäytetyömme olevan avuksi kehitystyössä.

Huomasimme, että aihetta on tutkittu jo runsaasti, mutta totesimme tutkielman tulevan tarpeeseen ja olevan hyvin ajankohtainen. Saimme kuulla, että Kemissä perhevalmennus on kehitystyön alla, mikä lisäsi motivaatiotamme. Tästä syystä valitsimme osan haastateltavista isistä Kemin perhevalmennuksesta, jotta se antaisi paikkakuntakohtaista kokemuksellista tietoa.

Aineistonkeruutavaksi valitsimme yksilöhaastattelun, jotta hiljaisemmatkin isät toisivat esille avoimesti omia ajatuksia ja kokemuksia. Saimmekin tällä tavoin syvällisiä vastauksia. Vaikka yksilöhaastattelut veivät paljon aikaa, olivat ne hyvin antoisia ja saimme niistä runsaasti hyvää aineistoa tutkielmaamme. Haastateltavien suppeasta määrästä ja aiheemme laajuudesta huolimatta saavutimme mielestämme onnistuneesti opinnäytetyömme tavoitteet ja löysimme tutkimuskysymyksiimme vastaukset.

Tutkimuseettiset periaatteet pidimme tarkoin mielessämme koko työmme ajan. Autenttisuus oli yksi tärkeimmistä päämääristämme. Varsinkin litterointivaiheessa sekä isien vastauksien yhteenvedossa tämä toimi ohjenuoranamme. Kaikkien työvaiheiden aikana avoimuus ja rehellisyys olivat tärkeimpiä periaatteitamme.

Pääsääntöisesti isät ovat tyytyväisiä saamaansa palveluun, vaikkakin tuntevat jäävänsä sivummalle niin äitiys- ja lastenneuvolassa kuin perhevalmennuksessa. Monet asiat ovat niin syvälle juurtuneita käytäntöjä, etteivät isät osaa vaatia tai edes olettaa erilaisten vaihtoehtojen olemassaoloa. Esimerkkeinä neuvola-aikojen joustavuus, toivomukset miestyöntekijöistä sekä vain isille tarkoitettujen palvelujen mahdollisuus.

Kaiken kaikkiaan neuvolajärjestelmä Suomessa on kattava ja hyvin järjestetty, silti löytyy aina kehittämisen tarpeita. Työntekijöiden tulee pystyä vastaamaan yhteiskunnan uusiin haasteisiin. Yksi haaste edelleen on saada isät enemmän mukaan vastuunkantoon. Isät eivät välttämättä ole omasta halustaan neuvolajärjestelmässä sivuroolissa. Siihen voi olla syynä perinteinen naisvaltaisuus. Olisi toivottavaa, että myös miehiä olisi työntekijöinä neuvoloissa, jotta he toisivat sinne enemmän miesnäkökulmaa.

Nykyään yhä enemmän kiinnitetään huomiota isien tarpeisiin ja toiveisiin. 1990 –luvun jälkipuoliskolla on ryhdytty tutkimaan enemmän isien tuen tarvetta ja saantia neuvolatoiminnan yhteydessä. Vaikka isyyden merkitystä on jo tutkittu tarkemmin parin vuosikymmenen ajan, konkreettiset toimenpiteet asian parantamiseksi ovat vielä kesken. Tämä vaatii henkilökunnalta avoimuutta huomata muutoksen tarpeellisuus. Hyvin pienilläkin muutoksilla voidaan saada parannusta aikaan. Esimerkiksi keskusteltaessa isien kanssa, tulee työntekijän kohdistaa puhe- ja katsekontakti isään. Mikäli äiti vastaa isälle suunnattuun kysymykseen, voi työntekijä hienotunteisesti kohdistaa kysymyksen uudelleen isälle. Tämä on vain pieni asennemuutos, mikä ei vaadi rahallisia resursseja. Tällaisilla pienillä seikoilla voi olla suuri myönteinen merkitys isälle ja hän tuntee itsensä tervetulleeksi ja tasavertaiseksi vanhemmaksi äidin rinnalla. Neuvoloiden ja perhevalmennuksen työntekijöiden avatessa keskustelua isien kanssa, he voivat käyttää apunaan esim. teemahaastattelumme runkoa. Neuvolapalveluissa ja perhevalmennuksessa olevien henkilöiden koulutusohjelmassa olisi hyvä olla enemmän isien kohtaamista käsitteleviä opintoja. Esimerkiksi isien jaksamiseen ja mahdolliseen masennukseen osattaisiin puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Toivomme opinnäytetyömme herättävän keskustelua siitä, millainen isän rooli on nykyään neuvolapalveluissa ja miten saada parannusta aikaan.

Uskomme, että opinnäytetyömme ansiosta tulemme huomioimaan isät paremmin työssämme lastentarhanopettajina. Osaamme asettua paremmin isän asemaan ja huomioida hänen näkökulmaa, jolloin myös yhteistyö on antoisampaa. Työntekijänä tulee muistaa kysyä samalla tavalla isien kuin äitienkin mielipiteitä lapsen hoidosta ja kasvatuksesta.

Jatkotutkimusaiheina tuli esille isäryhmien lisäkehittämisen tarpeellisuus. Menetelmänä voisi käyttää esim. ryhmähaastatteluja, joissa tulisi esille miten ja mitä isät

keskustelevat ryhmissä. Yhtenä jatkotutkimuksen kohteena voisi olla suoritettavat haastattelut sekä isille että äideille samoilla kysymyksillä ja tulosten vertaaminen keskenään. Näin pystyttäisiin löytämään eroja isien ja äitien kokemusten ja toivomusten välillä. Ennaltaehkäisevyyden kannalta jatkotutkimushaasteena voisi olla tutkimus isyyden voimavarojen hyödynnettävyydestä yhteiskunnan ongelmakohtiin, kuten esim. lasten ja nuorten pahoinvointiin. Tutkimuksen kohteena voisivat olla esim. isät, joiden perheissä on tullut ero pikkulapsivaiheessa. Isiltä voisi saada arvokasta tietoa, minkälaista tukea neuvola olisi voinut tarjota parisuhteen kriisiytyessä.

LÄHTEET

- Aalto, Ilana 2012. Isyyden aika. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Aalto, Ilana & Mykkänen, Johanna 2010. Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. Verkkojulkaisu 2010:34. Nuorisotutkimusverkosto, Helsinki. Hakupäivä 24.1.2013. <<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/isyydenihanteet.pdf> >
- Arkio, Tarja 2013. Isyysvapaa pidemmäksi. Akava ry, Korkeasti koulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö. Hakupäivä 10.5.2013. <http://www.akava.fi/ajankohtaista/teemajuttu/isyysvapaa_pidemmaksi>
- Aura, Charlotte & Hyvönen, Jenni 2008. Isäksi kasvun tukeminen äitiysneuvolassa. Hoitotyön koulutusohjelma. Tikkurila: Laurea-ammattikorkeakoulu. Hakupäivä 5.5.2013. <http://theseus17-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/22140/Aura_Hyvonen.pdf?sequence=2>
- Eerola, Petteri 2008. Isyys liikkeessä. Tutkimus nuorista miehistä, isyydestä ja muutoksesta. Pro-gradu tutkielma. Kavatus-tieteiden laitos. Tampereen yliopisto. Hakupäivä 13.5.2013. <tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03583.pdf>
- Eskola, Jari 2007. 6-8? (Teema)haastattelututkimuksen toteuttaminen. Teoksessa Viinamäki, Leena & Saari, Erkki (toim.). Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi. Sivut 32-46.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 5. Painos. Jyväskylä: Vastapaino.
- Finlex 2009. §15 Terveysneuvonnan täydentävä sisältö. Hakupäivä 4.2.2013. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090380>>
- Fägerskiöld, Astrid 2006. Support of fathers of infants by the child health nurse. Senior Lecturer, Department of Medicine and Care, Nursing Science, Faculty of Health Sciences, Linköpings Universitet, Linköpings, Sweden. Scand J Caring Sci; 2006; 20; 79–85
- Haapio, Sari & Koski, Kirsti & Koski, Pirjo & Paavilainen, Riitta 2009. Perhevalmennus. Helsinki: Edita.
- Halme, Nina 2009. Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo. Isänä toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa kuvaavan rakenneyhtälömallin kehittäminen ja arviointi. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Tampereen yliopisto. Hakupäivä 9.5.2013. <<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66490/978-951-44-7794-2.pdf?sequence=1>>
- Helsingin kaupunki 2013. Perhevalmennus. Hakupäivä 10.4.2013. <http://www.hel.fi/hki/Terke/fi/Terveyspalvelut/Neuvolapalvelut/_itiysneuvolapalvelut/Perhevalmennus>
- Helsingin kaupunki 2009. Lapaset Perheverkosto -hanke 2005-2008. Hakupäivä 17.4.2013. <<http://www.sosiaaliportti.fi/File/fdb8b4d7-69c1-4e24-8356-557c9b204604/Perhevalmennuksen%20k%C3%A4sikirja.pdf>>
- Hiila, Helena & Hjerpe, Reino 2007. 37-38. Perhe kannattaa. Väestöliiton perhepoliittinen ohjelma. Helsinki: Väestöliitto. Hakupäivä 14.5.2013. <www.vaestoliitto.fi/@Bin/231273/PP-ohjelma_netiversio.pdf>
- Hiltunen, Leena
- Hirvonen, Hanna 2011. Isä syntymässä. 1.painos. Helsinki: Tammi
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huttunen, Jouko 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Juva: PS- kustannus.
- Huttunen, Jouko 1999. Muuttunut ja muuttuva isyys. Teoksessa Arto Jokinen (toim.). Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja. Tampere: Tampereen Yliopisto. Sivut 169 -193.
- Jämsä, Juha 2010a. Miesten synnytyksen jälkeinen masennus. Teoksessa Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa (toim.). Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto. Sivut 60-75.
- Jämsä, Juha 2010b. Tarpeeton ja avuton isä. Teoksessa Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa (toim.). Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto. Sivut 112-120.
- Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa & Rotkirch, Anna 2010. Mitä isät kirjoittivat tunteistaan? Teoksessa Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa (toim.). Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto. Sivut 12-19.
- Järvinen, Ritva & Lankinen, Aila & Taajamo, Terhi & Veistilä, Minna & Virolainen, Arja 2007. Perheen parhaaksi. Helsinki: Edita.
- Kaila-Behm, Arja. 1997. Miehestä esikoisen isäksi. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 49. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.
- Kalliomaa, Susa 2010. Voiko tunteista selvitä hengissä? Teoksessa Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa. Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto. Sivut 98-111.
- Karlsson, Mirja 2011. Isät toivovat miestyöntekijöitä neuvolaan. Tesso 8(7), 23-25.
- Kekkonen, Joonas 2010. Isä venyy, isä jaksaa. Teoksessa Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa (toim.). Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto. Sivut 50-59.
- Kontula, Osmo 2010. Lastenhankinta-koettelemus isien seksuaalisille toiveille. Teoksessa Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa (toim.). Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto. Sivut 76-86.
- Leinonen, Pirjo, terveydenhoitaja, Kemin kaupunki. Haastattelu 12.3.2013.
- Melkas, Tuula 2004. Tasa-arvobarometri 2004. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja 2004:20. Hakupäivä 29.4.2013.
<<http://pre20090115.stm.fi/hu1100588891119/passthru.pdf>>
- Mesiäislehto-Soukka, Helinä 2005. Perheellisäys isien kokemana - fenomenologinen tutkimus. Lääketieteellinen tiedekunta. Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Oulun yliopisto. Etelä-Pohjanmaan Sairaanhoidopiiri. Hakupäivä 1.5.2013.
<<http://herkules.oulu.fi/isbn9514277260/isbn9514277260.pdf>>
- Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. 3. uudistettu painos. Helsinki: International Methelp Ky ja Jari Metsämuuronen.
- Miettinen, Anneli & Rotkirch, Anna. 2012. Yhteistä aikaa etsimässä. Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla. Perhebarometri 2011. Väestöliitto, Väestötutkimuslaitos Katsauksia E 42. Hakupäivä 30.4.2013.< http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/7605a4e72cb820769fca46c6f232a7d7/1367420424/application/pdf/1693043/Perhebarometri%202011_Web.pdf>
- Mykkänen, Johanna 2011. Isät kasvatuskumppaneina. Hakupäivä 15.5.2013.
<http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppaniti/kuukauden_tema/isat_kasvatuskumppaneina>
- Niemelä, Pirkko 2001. Vanhemmuuden roolit suhteessa lapsen kehitysvaiheisiin. Teoksessa Rautiainen, Mari (toim.). Vanhemmuuden roolikartta. Helsinki: Suomen kuntaliitto. Sivut 9-17.
- Paajanen, Pirjo. 2003. Parisuhde koetuksella. Käsitteitä parisuhteesta ja sen purkautumisesta. Perhebarometri 2003. Väestöliitto, Väestötutkimuslaitos Katsauksia E 17. Hakupäivä. 30.4.2013. <<http://vaestoliitto-fi>>

- bin.directo.fi/@Bin/367086624ddd68fffd4b66f136ee919c/1367420758/application/pdf/237274/Perhebarometri%202003.pdf>
- Paajanen, Pirjo 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Helsinki: Väestötutkimuslaitos, Väestöliitto. Hakupäivä 29.3.2013.
<www.vaestoliitto.fi/@Bin/237276/Perhebarometri+2006.pdf>
- Pietilä-Hella, Riitta & Viinikka, Anne 2006. Kumppanuus kannattaa. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Pohjola, Anneli 2007. Eettisyyden haaste tutkimuksessa. Teoksessa Viinamäki, Leena & Saari, Erkki (toim.). Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi. Sivut 11-31.
- Premberg, Åsa & Hellström, Anna-Lena & Berg, Marie 2008. Experiences of the first year as father. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. Mar2008, Vol. 22 Issue 1, 56-63.
- Rankinen, Merja 2010. Isyyden peilit. Teoksessa Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa (toim.). Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto. Sivut 87-97.
- Rautiainen, Mari 2001a. Vanhemmuuden roolit ja varhainen vuorovaikutus (0-2vuotta). Teoksessa Rautiainen, Mari (toim.). Vanhemmuuden roolikartta. Helsinki: Suomen kuntaliitto. Sivut 17-23.
- Rautiainen, Mari 2001b. Vanhemmuuden roolit ja leikki-ikä (2-6 vuotta). Teoksessa Rautiainen, Mari (toim.). Vanhemmuuden roolikartta. 1.painos. Helsinki: Suomen kuntaliitto. Sivut 24-31.
- Rotkirch, Anna 2010. Milloin isä tuntee syyllisyyttä? Teoksessa Jämsä, Juha & Kalliomaa, Susa (toim.). Isyyden kielletyt tunteet. Helsinki: Väestöliitto. Sivut 40-50.
- Rousu, Sirkka & Helminen, Marja-Liisa 2001. Lukijalle. Teoksessa Rautiainen, Mari (toim.). Vanhemmuuden roolikartta. 1.painos. Helsinki: Suomen kuntaliitto.
- Ruusuvuori, Johanna 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.). Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. Sivut 424-432.
- Sauri, Pekka 1998. Hyvä mies. Juva: WSOY.
- Sinkkonen, Jari 2012. Isäksi ensi kertaa. Helsinki: WSOY.
- Sinkkonen, Jari 1998. Yhdessä isän kanssa. 2.painos. Helsinki: WSOY.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2009. Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009). Hakupäivä 4.2.2013.
<http://www.stm.fi/tiedotteet/kuntainfot/kuntainfo/-/view/1435543>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa. Selvityksiä 2008:24. Helsinki: Yliopistopainos.
- Sosiaali- ja Terveysministeriö 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena - Opas työntekijöille. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2004:14. Hakupäivä 5.5.2013.
<http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3578.pdf&title=Lastenneuvola_lapsiperheiden_tukena_fi.pdf>
- Säkjärvi, Maija 2008. MITÄ KUULUU ISÄ? Mannerheimin Lastensuojeluliiton isäkyselyn tulokset. Sosiaalikehitys OY. Hakupäivä 1.5.2013.
<www.mll.fi/.../Isäkyselyn%20tulokset%20Sosiaalikehitys%20Oy%20051>
- Säävälä, Hannu & Keinänen, Eero & Vainio, Jari 2001. Isä neuvolassa – työvälineitä ja ajatuksia vauvaa odottavien ja hoitavien isien kanssa työskenteleville. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki: Edita Oyj.
- Säävälä, Hannu & Keinänen, Eero & Vainio, Jari & Suomi, Antti & Hermanson, Elina & Sihvola, Seija 2002. Isän kirja. 1.painos. Espoo: Lapsi 2000 ry.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vehviläinen-Julkunen Katri 1999. Perheen tukeminen raskauden aikana. Teoksessa Paunonen, Marita & Vehviläinen-Julkunen, Katri. Perhe hoitotyössä; teoria, tutkimus ja käytäntö. Porvoo: WSOY. Sivut 157-175.

Vuorenmaa, Maaret & Salonen, Anne & Aho, Anna Liisa & Tarkka, Marja-Terttu & Åstedt-Kurki, Päivi 2011. Puolivuotiaiden lasten isien neuvolan terveydenhoitajalta saamat ohjeet ja tuki. Hoitotiede 2011, 23 (4), 285-295.

LIITTEET

- Liite 1. Saatekirje
Liite 2. Haastattelurunko
Liite 3. Sisällönanalyysi-polku

Hyvä isä,

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta. Koulutukseemme liittyy opinnäytetyön tekeminen. Tavoitteenamme on saada kehittämisideoita neuvolapalveluihin, mm. perhevalmennukseen, jotta palveluissa huomioitaisiin isät paremmin. Tarkoituksena on saada isien ääni kuuluville keskustelemalla isyyteen ja neuvolapalveluihin liittyvistä tuntemuksista ja kokemuksista. Haastattelussa Sinä isänä olet asiantuntija.

Haastattelujen kautta meillä on mahdollisuus saada selville vastauksia opinnäytetyöme kysymyksiin. Osallistuminen on teille täysin vapaaehtoista. Vastauksenne käsitellään luottamuksellisesti, eikä henkilöllisyytenne käy ilmi opinnäytetyöstä. Tulemme hävittämään kaikki haastatteluihin liittyvät tiedostot ja dokumentit.

Tarkoituksenamme on tehdä haastattelut viikoilla 9-11. Haastattelua varten sinun tulisi varata aikaa 1-2 tuntia. Lisätietoja opinnäytetyöstämme ja haastattelusta saatte parhaiten ottamalla meihin yhteyttä puhelimitse tai sähköpostitse.

Yhteistyöstänne kiittäen

Anneli Ylikärppä p.040-5076110 ja Heidi Seppänen p.050-3534476
Anneli.Ylikarppa@edu.tokem.fi   Heidi.Seppanen@edu.tokem.fi

Sosionomiopiskelijat
Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulu

1. Taustatiedot

- ikä, lasten lukumäärä ja iät

2. Isyys

- raskauden aikana heränneet ajatukset ja tunteet
- millainen rooli raskauden aikana
- mitä isyys merkitsee
- millainen ja mistä oma roolimalli
- millainen roolimalli haluaa itse olla
- mitä isänä toivot lapsen sinusta muistavan/sinulta oppivan
- miten isäksi tuleminen on vaikuttanut parisuhteeseen
- isän voimavarat, isän hyvinvointi – vaikutus lapsiin ja puolisoon

3. Perhevalmennus ja/ neuvola

- miten isänä otettu huomioon
- miten haluaisi huomioitavan
- oma aktiivisuus neuvola/perhevalmennuskäynneissä, miksi
- millainen rooli asiakkaana
- mikä sisällössä hyvää / toimivaa
- miten saanut tukea isyyteen / lapsen hoitoon / omaan kykyyn / luottamukseen lapsen hoidon suhteen / parisuhteeseen
- missä toivoisit muutosta, mitä haluaisit käsiteltävän
- muita toiveita / ideoita / ehdotuksia (isää kiinnostavat asiat)

